

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: Šmahel Jméno: Viktor Osobní číslo: 485983
Zadávací katedra: Katedra urbanismu a územního plánování
Studijní program: Stavební inženýrství
Studijní obor/specializace: Inženýrství životního prostředí

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce: Územní analýza obce Žumberk
Název bakalářské práce anglicky: Spatial Analysis of Žumberk
Pokyny pro vypracování:
Bakalářská práce bude zpracována jako doplňující průzkumy a rozbor obce Žumberk, se zaměřením na geologii a horninové prostředí v souvislosti s ukončenou těžbou žuly na části území obce.
V analytické části, metodou zpracování ÚAP, student vyhodnotí současný stav a vývoj území města a jeho nejbližšího okolí, a v závěru nabídne řešení úprav krajiny, které student v rámci své analytické práce zjistí jako podnět pro další územně plánovací činnost obce.
Seznam doporučené literatury:
-
Jméno vedoucího bakalářské práce: Ing. Václav Jetel, Ph.D.
Datum zadání bakalářské práce: 22. 2. 2023 Termín odevzdání BP v IS KOS: 22. 5. 2023
Údaj uveďte v souladu s datem v časovém plánu příslušného ak. roku
Podpis vedoucího práce Podpis vedoucího katedry

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Beru na vědomí, že jsem povinen vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je nutné uvést v bakalářské práci a při citování postupovat v souladu s metodickou příručkou ČVUT „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ a metodickým pokynem ČVUT „O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací“.

22. 2. 2023

Datum převzetí zadání

Podpis studenta(ky)

Bakalářská práce

Územní analýza obce Žumberk

Viktor Šmahel

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta stavební
Katedra urbanismu a územního plánování
2023

Vedoucí práce: Ing. Václav Jetel, Ph.D.

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a veškeré zdroje uvedl v seznamu literatury a použitých zdrojů.

V Praze dne 22. 5. 2023

Poděkování

Děkuji panu Ing. Václavu Jetelovi, Ph.D. za odborné a vstřícné vedení při tvorbě této bakalářské práce. Chtěl bych také poděkovat panu Ing. Martinu Dočkalovi, Ph.D. a paní Ing. arch. Zuzaně Bouškové za cenné rady a tipy. Za poskytnutí osobního rozhovoru děkuji také panu Ing. Václavu Hromkovi, starostovi Žumberku, a panu Bc. Janu Hrochovi, vedoucímu kamenolomu. V neposlední řadě děkuji také svojí rodině a svým blízkým za vytrvalou podporu při studiu.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce bylo zpracování územní analýzy obce Žumberk s důrazem na horninové prostředí a využití nerostného bohatství v řešeném území. Analýze předchází popis nejdůležitějších zákonů ovlivňujících územní plánování, ochranu životního prostředí a využití nerostného bohatství. V teoretické části jsou popsány vlivy povrchové těžby na životní prostředí, proces posuzování vlivů na životní prostředí a některé užívané způsoby rekultivace ploch zasažených těžbou. V analytické části byly popsány různé aspekty ovlivňující kvalitu životního prostředí. Na základě této analýzy bylo vypracováno vyhodnocení pozitiv, negativ a potenciálů území, z něhož vychází výčet vybraných problémů a doporučení pro jejich řešení. Grafická část se skládá z výkresu širších vztahů, výkresů hodnot a limitů a výkresu problémů.

Klíčová slova

územní analýza, těžba, rekultivace

Abstract

The objective of this bachelor thesis was creating of special analysis of Žumberk focussed on geology and utilization of mineral resources. The analysis is preceded by description of the most important laws influencing urban planning, environment protection and mineral resources utilization. The theoretical part consists of description of surface extraction impacts on the environment, the environmental impact assessment process and some of the methods used for revitalisation of areas affected by extraction. The special analysis describes several aspects forming the environment. Based on the analysis was made an evaluation of positives, negatives and potentials of the area, which is followed by a listing of selected issues in the judged area and recommendations for their solutions. The graphic part consists of drawings of territorial relations, values, limits and problems.

Key words

spatial analysis, extraction, recultivation

Seznam použitých zkratk

ČHMÚ	Český hydrometeorologický úřad
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DP	Dobývací prostor
EIA	Environmental impact assessment
CHLÚ	Chráněné ložiskové území
ORP	Obec s rozšířenou působností
ÚAP	Územně analytické podklady
ÚP	Územní plán
VKP	Významný krajinný prvek
VN	Vodní nádrž, Vysoké napětí
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ZPF	Zemědělský půdní fond
ZÚR	Zásady územního rozvoje

OBSAH

Úvod	7		25
1 Základní informace o obci	8		25
2 Legislativní prostředí	8		26
2.1 Územní plánování	8		26
2.2 Životní prostředí	10		27
3 Územně plánovací nástroje obce	11		27
3.1 Územní plán	11		27
3.2 Územní studie	12		28
3.3 Územně analytické podklady ORP Chrudim	12		28
3.4 Územně analytické podklady Pardubického kraje	12		29
3.5 Zásady územního rozvoje Pardubického kraje	12		29
4 Geologie a těžba – teoretická část	13		29
4.1 Vývoj horninového prostředí	13		30
4.2 Posuzování vlivů na životní prostředí – EIA	13		30
4.3 Průběh EIA	13		30
4.3.1 Oznámení	13		30
4.3.2 Zjišťovací řízení	13		30
4.3.3 Dokumentace	14		35
4.3.4 Posudek	14		35
4.3.5 Závazné stanovisko	14		35
4.4 Vliv povrchové těžby na životní prostředí	14		36
4.5 Sanace a rekultivace území po dokončení těžby	15		37
4.5.1 Vodohospodářská rekultivace	15		37
4.5.2 Zemědělská rekultivace	15		38
4.5.3 Lesnická rekultivace	15		40
4.5.4 Technická rekultivace	15		40
4.5.5 Přirozená a usměrňovaná sukcese	15		40
5 Analýza řešeného území	16		40
5.1 Historický vývoj	16		40
5.2 Prostorové a funkční uspořádání	17		40
5.3 Obyvatelstvo a bydlení	17		40
5.4 Vodní režim	18		40
5.5 Horninové prostředí a nerostné bohatství	19		40
5.5.1 Horninové prostředí	19		40
5.5.1 Historie těžby v řešeném území	19		40
5.5.2 Současná těžba v řešeném území	19		40
5.6 Kvalita životního prostředí	21		40
5.6.1 Půda	21		40
5.6.3 Ovzduší	21		40
5.6.4 Hluk a vibrace	21		40
5.6.5 Ochrana přírody	22		40
5.7 Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa	22		40
5.8 Občanská vybavenost	23		40
5.9 Veřejná prostranství a zelená infrastruktura	24		40
		5.10 Technická infrastruktura	25
		5.10.1 Zásobování vodou	25
		5.10.2 Kanalizace	26
		5.10.3 Zásobování elektrickou energií	26
		5.10.4 Plyn	26
		5.10.5 Telekomunikační vedení	26
		5.10.6 Nakládání s odpady	27
		5.11 Dopravní infrastruktura	27
		5.11.1 Individuální silniční doprava	27
		5.11.2 Hromadná doprava	28
		5.11.3 Cyklistická doprava	28
		5.11.4 Pěší doprava	29
		5.11.5 Doprava v klidu	29
		5.13 Ochrana obyvatelstva	29
		5.12 Cestovní ruch a rekreace	30
		5.14 Památková péče	30
		6 Zjištění a vyhodnocení pozitiv a negativ v území	32
		7 Problémy v území a jejich možná řešení	34
		7.1 Černé skládky	34
		7.2 Chybějící chodník na komunikaci III. třídy	34
		7.3 Špatný stav pozemních komunikací a mostů	35
		7.4 Chátrající a nevyužívané objekty	35
		7.5 Velké bloky zemědělské půdy	36
		Závěr	37
		Přehled literatury a ostatních zdrojů	38
		Seznam grafických prvků	40
		Obrázky	40
		Tabulky	40
		Grafy	40
		Seznam příloh	40

Úvod

Cílem bakalářské práce bylo vypracování rozboru území obce Žumberk metodou zpracování ÚAP se zaměřením na geologii a ochranu a využití nerostného bohatství. Rozboru území předchází popis legislativy, jíž se řídí územní plánování, ochrana životního prostředí a využívání nerostného bohatství. V teoretické části bylo popsáno horninové prostředí, vlivy povrchové těžby na životní prostředí, průběh procesu EIA a některé z využívaných způsobů rekultivací území zasažených těžbou. V rámci analýzy řešeného území pak byly popsány různé aspekty určující kvalitu životního prostředí, mezi které patří například prostorové a funkční uspořádání, horninové prostředí, občanská vybavenost či technická a dopravní vybavenost. Analýzu shrnuje hodnocení pozitiv, negativ a potenciálů území a popis vybraných problémů řešeného území a jejich potenciálních řešení.

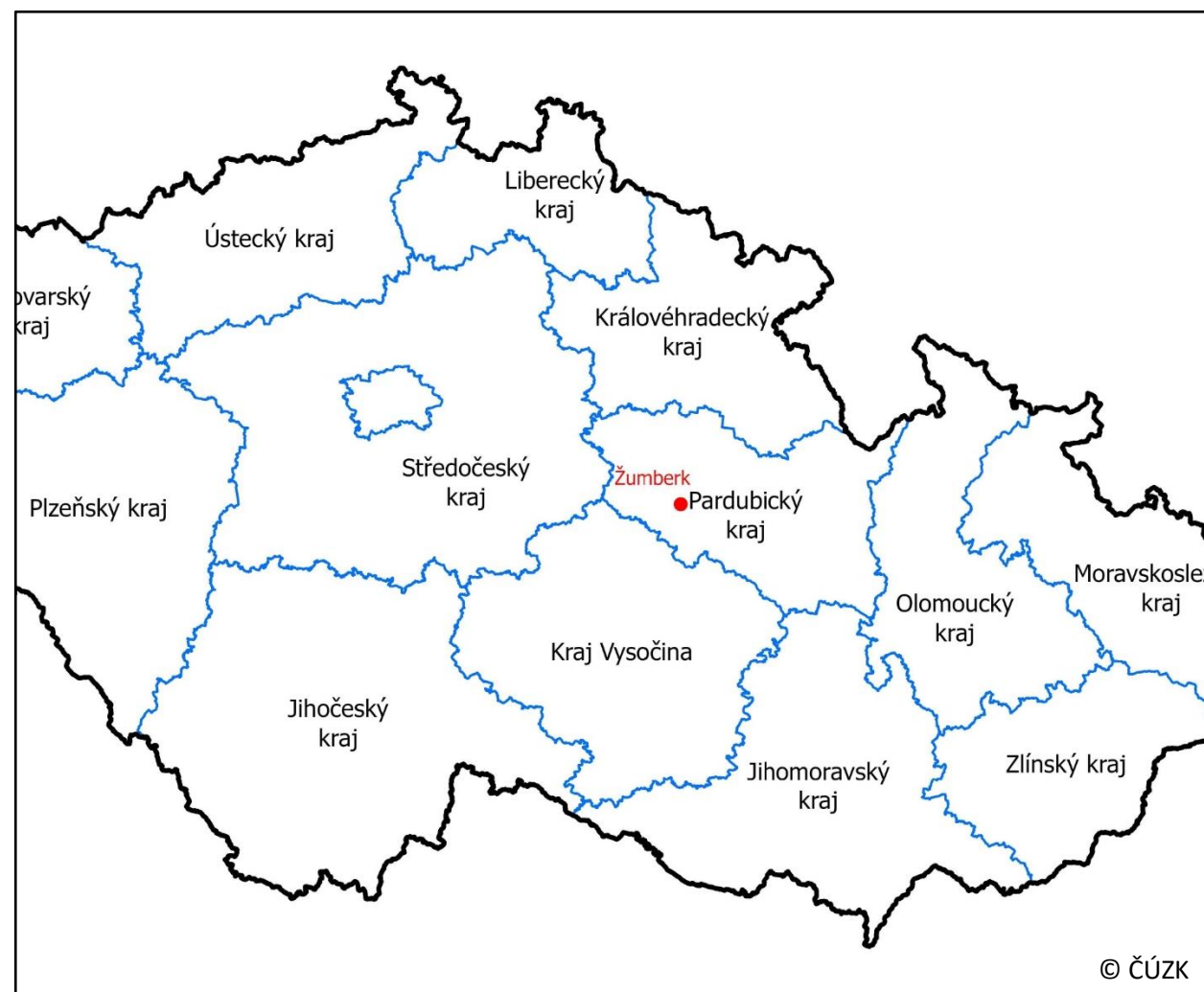
Jako podklad pro územní analýzu sloužily mimo jiné stávající ÚAP vyšších samosprávných územních celků, letecké snímky a historické mapy, osobní rozhovory, zápisy místní kroniky, a především terénní průzkum.

Zprávu doplňují tabulky a grafy popisující některé sledované jevy a obrázky a fotografie pořízené během terénního průzkumu.

V rámci rozboru území byly také vypracovány výkres širších vztahů, výkres hodnot, výkres limitů a výkres problémů území. Pro zpracování výkresů byl použit program ArcGIS Pro.

1 Základní informace o obci

Žumberk leží v jihozápadní části Pardubického kraje. Obec má vlastní obecní úřad, ale administrativně spadá do obvodu ORP Chrudim, která je vzdálená 10 kilometrů severním směrem. K 1.1. 2022 zde žilo 272 obyvatel. Místní dominantou je zřícenina hradu Žumberk, kterou stejně jako celou obec obtéká z jihu a západu potok Ležák. Jihovýchodně od obce se v blízkosti potoka rozprostírá chatová oblast. Na severozápadě se nachází kamenolom, v němž se těžil granit. Na území obce se nachází ještě dvě další sídla – Částkov a Prostějov, která jsou oficiálními přidruženými částmi obce. Obec oficiálně užívá status městys.

Obrázek 1: Orientační mapa ČR s vyznačenou polohou Žumberku

2 Legislativní prostředí

V této kapitole jsou vyjmenovány a popsány některé důležité zákony, které formují prostředí územního plánování a péče o životní prostředí. Všechny dokumenty jsou popsány podle svého aktuálního znění k 1. 4. 2023.

2.1 Územní plánování

Tato kapitola obsahuje popis nejdůležitějších zákonů a vyhlášek, kterými se řídí procesy územního plánování. Těmito zákony jsou Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti a Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Tento zákon upravuje zejména cíle a úkoly územního plánování, soustavu orgánů územního plánování, nástroje územního plánování, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj území, rozhodování v území, možnosti sloučení postupů podle tohoto zákona s postupy posuzování vlivů záměrů na životní prostředí, podmínky pro výstavbu, rozvoj území a pro přípravu veřejné infrastruktury, evidenci územně plánovací činnosti a kvalifikační požadavky pro územně plánovací činnost.

Zákon stanovuje cíle a úkoly územního plánování, společné postupy a standardy a popisuje nástroje územního plánování, způsob jejich pořízení a náležitosti jednotlivých schvalovacích procesů. [1]

Zákonu č. 183/2006 Sb. skončí k 1. 7. 2023 platnost a bude nahrazen zákonem č. 283/2021 Sb. Nový stavební zákon s sebou přináší i změny v oblasti územního plánování. Z nástrojů územního plánování například vůbec nezmiňuje politiku územního rozvoje a zavádí nástroj nový – Politiku architektury a stavební kultury České republiky.

Cíle a úkoly územního plánování

Cílem územního plánování je především vytváření prostoru pro dlouhodobě udržitelnou výstavbu a rozvoj území. Toho by mělo být dosaženo soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území. Orgány územního plánování podle zákona koordinují soukromé a veřejné záměry využití území a činnosti ovlivňující jeho rozvoj. Důraz je přitom kladen také na ochranu a rozvoj přírodních, kulturních a civilizačních hodnot a hospodárné využití zastavěného území.

Mezi úkoly územního plánování patří zejména zjištění a posouzení stavu území a jeho hodnot, posouzení potřeby změn a jejich přínosy i rizika. Dále stanovuje koncepci rozvoje, požadavky na využívání a prostorové uspořádání a podmínky pro provádění změn v území. Kromě toho je úkolem územního plánování také posouzení vlivů územního plánu (a dalších nástrojů územního plánování) na udržitelný rozvoj území. [1]

Územně analytické podklady

Územně analytické podklady zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, jeho hodnot a limitů, záměrů na provedení změn. Dále zjišťují a vyhodnocují udržitelný rozvoj a určují problémy k řešení v území. Úřady územního plánování pořizují ÚAP v rozsahu a podrobnosti potřebné pro pořízení územních a regulačních plánů, krajské úřady v rozsahu a podrobnosti potřebné pro pořízení zásad územního rozvoje a další územně plánovací činnosti kraje. ÚAP společně s územními studii tvoří územně plánovací podklady, které slouží k pořizování politiky územního rozvoje a pro rozhodování v území. [1]

Územní studie

Územní studie navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů, případně úprav nebo rozvoj některých funkčních systémů v území. Nejpozději do 8 let od posledního vložení dat do evidence územně plánovací činnosti musí pořizovatel prověřit její aktuálnost, jinak dojde k jejímu vypuštění z evidence. [1]

Politika územního rozvoje

Politika územního rozvoje určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech s ohledem na udržitelný rozvoj území, určuje podmínky a strategii pro plnění těchto úkolů a koordinuje tvorbu a aktualizaci územního rozvojového plánu a zásad územního rozvoje s ohledem na možnosti území. Politiku územního rozvoje pořizuje ministerstvo pro celé území republiky a schvaluje ji vláda. Politika územního rozvoje je závazná pro pořizování a vydávání územního rozvojového plánu, zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. [1]

Územní rozvojový plán

Územní rozvojový plán je závazný dokument pro pořizování zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Je pořizován pro celé území republiky a ministerstvo ho

vydává jako opatření obecné povahy. Současně s návrhem územního rozvojového plánu se zpracovává vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Územní rozvojový plán obsahuje zejména vymezení ploch a koridorů mezinárodního a republikového významu, vymezení veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření, staveb a opatření k zajišťování obrany a bezpečnosti státu a vymezených asanačních území, pro která lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit. Výkresy jeho grafické části se zpracovávají v měřítku 1:100000. [1]

Zásady územního rozvoje

Zásady územního rozvoje stanoví zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezení plochy a koridory nadmístního významu, stanoví požadavky na jejich využití a kritéria pro rozhodování o možných variantách a alternativách změn v jejich využití a mohou vymezit plochu nebo koridor pro územní rezervu. Zásady územního rozvoje v nadmístních souvislostech území kraje zpřesňují a rozvíjejí cíle a úkoly územního plánování v souladu s politikou územního rozvoje a územním rozvojovým plánem, určují strategii pro jejich naplňování a koordinují územně plánovací činnost obcí. Zásady územního rozvoje pořizuje krajský úřad pro celé území kraje. [1]

Územní plán

Územní plán zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování v souladu se zásadami územního rozvoje, politikou územního rozvoje a územním rozvojovým plánem, stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury. Dále vymezí zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy, plochy změn v krajině a plochy přestavby, pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů. Územní plán pořizuje a vydává zastupitelstvo obce pro celé území obce. [1]

Regulační plán

Regulační plán v řešené ploše stanoví podrobné podmínky pro využití pozemků, umístění a prostorové uspořádání staveb, ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí. Regulační plán vždy stanoví podmínky pro vymezení a využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb veřejné infrastruktury a vymezí veřejně prospěšné stavby nebo veřejně prospěšná opatření. Regulačním plánem lze nahradit územní rozhodnutí. [1]

Územní rozhodnutí

Pouze na základě územního rozhodnutí je možné umisťovat stavby nebo zařízení, jejich změny, měnit vliv jejich užívání na území, měnit využití území a chránit důležité zájmy v území. Dále rozhoduje například o dělení nebo scelování pozemků a ochranných pásmech. Územní rozhodnutí vydává příslušný stavební úřad na základě územního řízení a rozhoduje o tom, zda je posuzovaný záměr v souladu s územně plánovací dokumentací. [1]

Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti

Předmětem této vyhlášky je podrobná úprava náležitostí obsahu územně analytických podkladů, obsahu územně plánovací dokumentace, včetně náležitostí dokladů spojených s jejich pořizováním, vyhodnocením vlivů na udržitelný rozvoj území a aktualizací územně plánovací dokumentace, a podkladů pro evidenci územně plánovací činnosti. Vyhláška mimo jiné uvádí, co mají obsahovat územně analytické podklady, co by měly zahrnovat podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území. Vyhláška také uvádí měřítka, ve kterých mají být vydávány jednotlivé výkresy územně plánovací dokumentace a referenční souřadnicové a výškové systémy vedení prostorových dat, těmi jsou Souřadnicový systém Jednotné trigonometrické sítě katastrální a Výškový systém baltický – po vyrovnání. [2]

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území

Tato vyhláška stanovuje obecné požadavky na využívání území při vymezení ploch a pozemků, při stanovování podmínek jejich využití a umisťování staveb na nich a popisuje některé základní pojmy. Vyhláška dále popisuje náležitosti vymezení pozemků v souvislosti s velikostí a uspořádáním, napojením na veřejně přístupnou pozemní komunikaci, umístěním odstavných a parkovacích ploch nebo hospodařením se srážkovými vodami. [3]

2.2 Životní prostředí

Tato kapitola obsahuje popis nejdůležitějších zákonů a vyhlášek, které ovlivňují ochranu životního prostředí a využívání nerostného bohatství. Těmito zákony jsou Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Tento zákon definuje veřejné zdraví jako zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin, který je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života. Dále popisuje pojmy jako jsou ochrana veřejného zdraví a ohrožení veřejného zdraví. Mimo jiné také popisuje ochranu před hlukem a vibracemi. Zákon uvádí, že provozovatel provozovny a dalších objektů, jejichž provozem vzniká hluk, jsou povinni technickými, organizačními a dalšími opatřeními zajistit, aby hluk nepřekračoval hygienické limity upravené prováděcím právním předpisem pro chráněný venkovní prostor, chráněné vnitřní prostory staveb a chráněné venkovní prostory staveb a aby bylo zabráněno nadlimitnímu přenosu vibrací na fyzické osoby v chráněném vnitřním prostoru stavby. Zákon také popisuje podmínky provozu zdroje hluku nebo vibrací v případě, že hygienické limity nelze dodržet, na základě časově omezeného povolení vydaného příslušným orgánem ochrany veřejného zdraví. [4]

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)

Účelem tohoto zákona je stanovit zásady ochrany a hospodárného využívání nerostného bohatství, zejména při vyhledávání a průzkumu, otvírce, přípravě a dobývání ložisek nerostů, jakož i bezpečnosti provozu a ochrany životního prostředí při těchto činnostech. Zákon definuje pojmy jako nerosty, nerostné bohatství nebo ložisko nerostů a popisuje náležitosti vyhledávání a ochrany nerostného bohatství. K těmto opatřením patří například zákaz v chráněném ložiskovém území umisťovat stavby a zařízení, které nesouvisí s dobýváním ložiska. Dále také uvádí, že organizace provádějící těžbu je povinna vytvářet rezervy peněžních prostředků k zajištění sanací a rekultivací pozemků dotčených těžbou a vypořádání důlních škod. [5]

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Účelem tohoto zákona je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás. Dále zákon akcentuje šetrné hospodaření s přírodními zdroji a vytvoření soustavy Natura 2000 v souladu s právem Evropských společenství, to vše za účasti krajů, obcí a vlastníků a správců pozemků a s ohledem na hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry. Mezi způsoby ochrany přírody a krajiny řadí zákon například vytváření územního systému ekologické stability krajiny, ochranu druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a zvláštní ochranu těch druhů, které jsou vzácné či ohrožené, a zabezpečováním předpokladů pro jejich zachování, ochranu vybraných nalezišť nerostů, paleontologických nálezů a geomorfologických a geologických jevů i zvláštní ochranu vybraných

nerostů, ochranou dřevin rostoucích mimo les, spoluúčast v procesu územního plánování a stavebního řízení s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny, obnovu a vytváření nových přírodně hodnotných ekosystémů, například při rekultivacích a jiných velkých změnách ve struktuře a využívání krajiny nebo ochranu krajiny pro ekologicky vhodné formy hospodářského využívání, turistiky a rekreace.

Zákon také zavádí definice některých základních pojmů, mezi kterými také definuje krajinu jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky. Zákon dále popisuje například ochranu dřevin, volně žijících ptáků, jeskyní, registraci významných krajinných prvků nebo ochranu krajinného rázu a důraz klade i na ochranu přírody a krajiny před invazními nepůvodními druhy. [6]

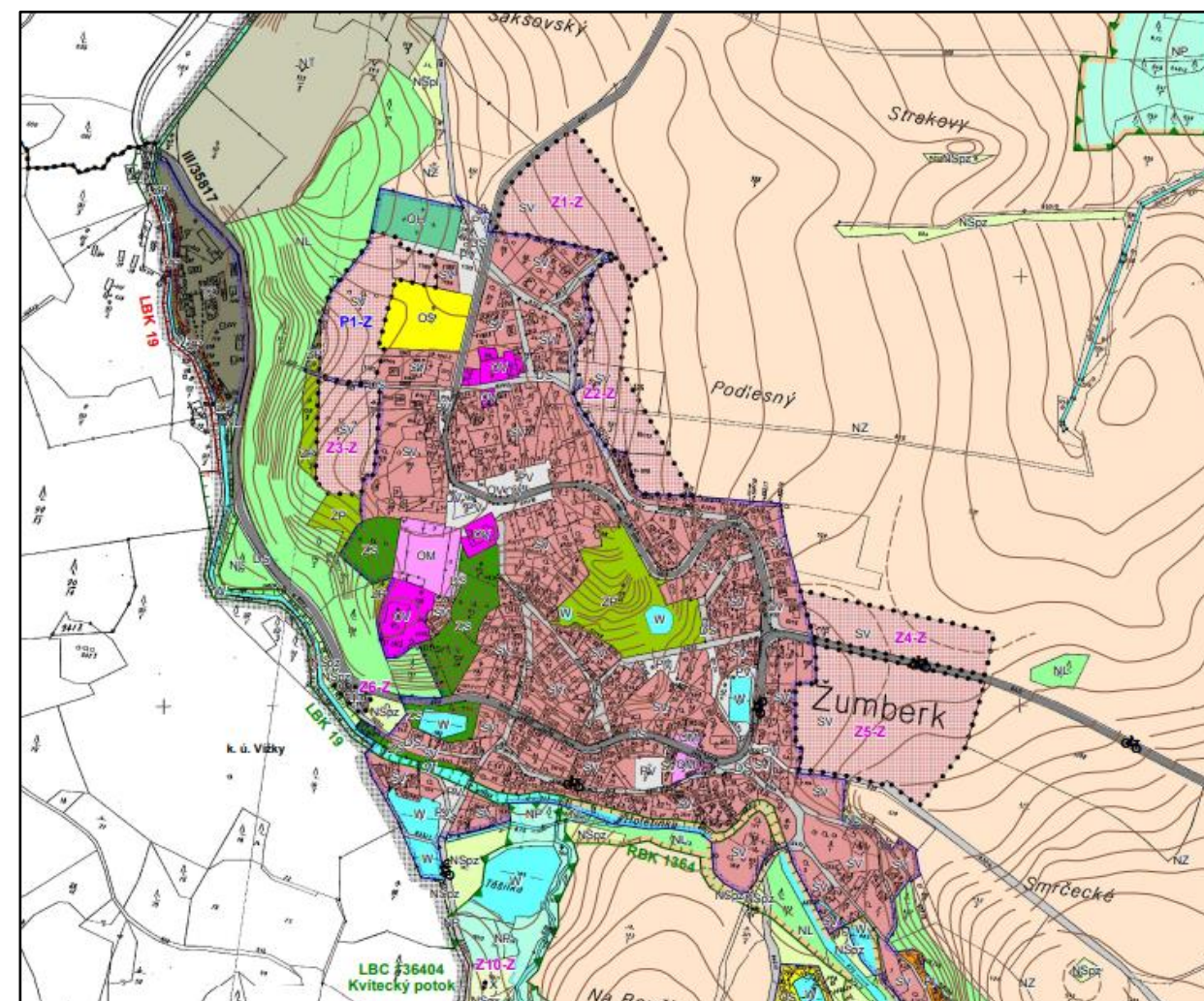
Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)

Tento zákon upravuje posuzování vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví a postup fyzických osob, právnických osob, správních orgánů a územních samosprávných celků při tomto posuzování. Posuzování vlivů na životní prostředí se provádí s cílem získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí, popřípadě opatření podle zvláštních právních předpisů, a přispět tak k udržitelnému rozvoji společnosti. Posuzují se vlivy na obyvatelstvo a veřejné zdraví a vlivy na životní prostředí, zahrnující vlivy na živočichy a rostliny, ekosystémy, biologickou rozmanitost, půdu, vodu, ovzduší, klima a krajinu, přírodní zdroje, hmotný majetek a kulturní dědictví, vymezené zvláštními právními předpisy a na jejich vzájemné působení a souvislosti. Vlivy na biologickou rozmanitost se posuzují se zvláštním zřetelem na evropsky významné druhy, ptáky a evropská stanoviště. Mezi záměry, pro které se posouzení zpracovává, patří mimo jiné například i povrchová těžba nerostných surovin na ploše od stanoveného limitu nebo s kapacitou od stanoveného limitu a stanovení dobývacího prostoru a v něm navržená povrchová těžba nerostných surovin. [7]

3 Územně plánovací nástroje obce

3.1 Územní plán

Vůbec první a dodnes platný územní plán Žumberku byl vydán v roce 2015 podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Územní plán tvoří textová část výroková, textová část odůvodnění a grafická část obsahující hlavní a koordinační výkres, výkres širších vztahů, výkres předpokládaného záboru půdního fondu, výkres základního členění území a dva výkresy koncepce technické infrastruktury. V roce 2021 byla městským úřadem Chrudimi vypracována zpráva o uplatňování územního plánu Žumberk, podle které nevyvstala potřeba na změnu ÚP Žumberk. [8]

Obrázek 2: Výřez z hlavního výkresu ÚP Žumberk [8]

3.2 Územní studie

Pro obec Žumberk byly zpracovány dvě územní studie, a to pro zastavitelné plochy Z5-Z (2021) a Z1-Z (2022) dle územního plánu. Obě obsahují návrh parcelace, umístění rodinných domů a veřejné zeleně. Dohromady obsahují tyto územní studie návrh 36 nových parcel, jejichž výměry se pohybují v rozmezí zhruba 700 až 1300 čtverečných metrů. [9][10]

Obrázek 3: Výřez výkresu urbanistického návrhu ÚS Z5-Z [9]

3.3 Územně analytické podklady ORP Chrudim

Územně analytické podklady ORP Chrudim jsou každé 4 roky aktualizovány. Nejnovější – pátá – aktualizace byla vydána v roce 2020 podle zákona č. 183/2006 Sb. a jeho prováděcích předpisů – vyhlášek č. 500/2006 Sb. a č. 501/2006 Sb. Na základě dotazníků vyplněných starosty jednotlivých obcí byl porovnáním získaných výsledků s daty z předchozích aktualizací územně analytických podkladů vypracováno vyhodnocení stavu územních podmínek jednotlivých obcí podle pilířů udržitelného rozvoje území. Výsledky obce Žumberk jsou ve všech třech pilířích – přírodní, hospodářský a pilíř sociální soudržnosti – v porovnání s ostatními obcemi v ORP Chrudim podprůměrné. Žumberk je také zmiňován například ve výčtu hygienických závad místního rozsahu v souvislosti se zvýšenou prašností a znečištěním ovzduší, které jsou způsobené těžbou. [11]

3.4 Územně analytické podklady Pardubického kraje

V současné době je platná již pátá úplná aktualizace ÚAP Pardubického kraje z roku 2021. Textová část obsahuje podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území členěné do třinácti tematických částí, zjištění a vyhodnocení pozitiv a negativ v území ve stanoveném tematickém členění, vyhodnocení územních podmínek a potenciálů jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v Zásadách územního rozvoje Pardubického kraje. V rámci vyhodnocení vyváženosti územních podmínek pro udržitelný rozvoj území byly pro obec Žumberk jako vyvážené označeny pouze podmínky v pilíři příznivé životní prostředí, naopak podmínky pro hospodářský rozvoj a soudržnost společenství obyvatel byly hodnoceny negativně. Grafickou část pak tvoří výkresy hodnot území, limitů využití území, záměrů na provedení změn v území a problémový výkres. [12]

3.5 Zásady územního rozvoje Pardubického kraje

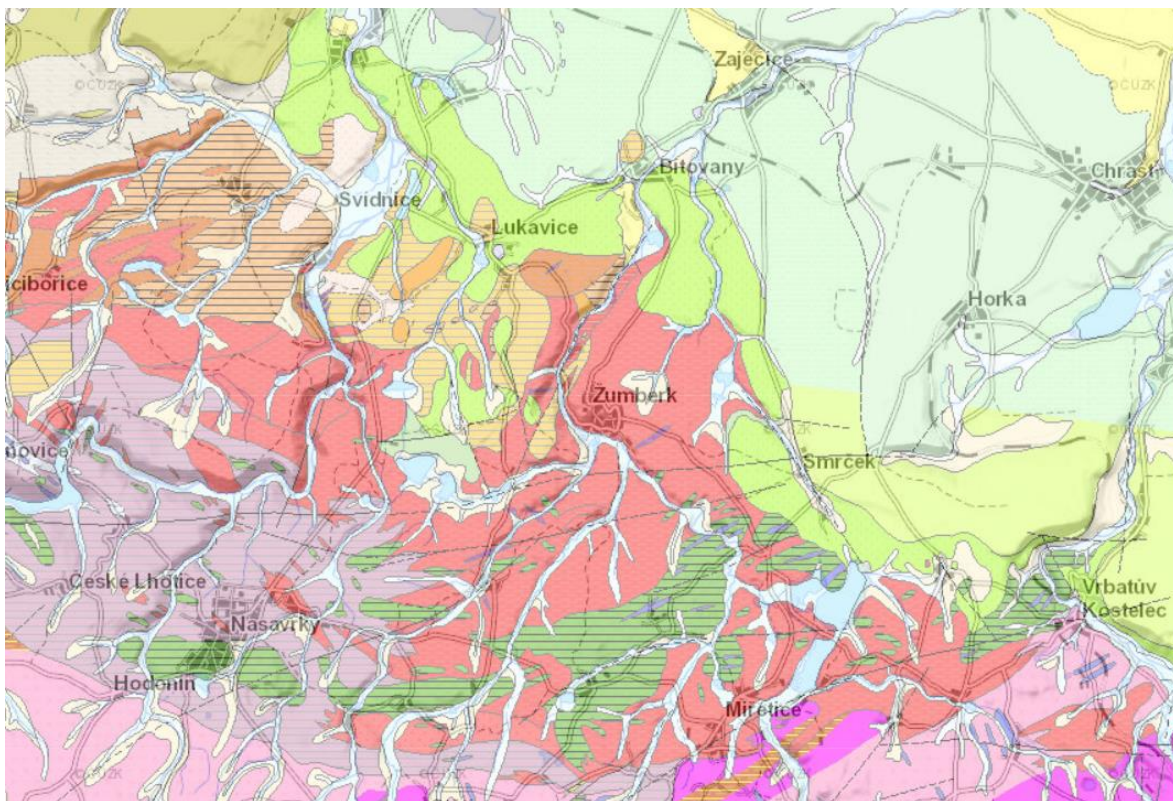
Nejnovější verzi ZÚR Pardubického kraje je jejich třetí aktualizace z roku 2020. Textová část obsahuje mimo jiné zpřesnění vymezení rozvojových oblastí a rozvojových os vycházejících z Politiky územního rozvoje nebo upřesnění koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje, kde jsou mezi přírodní hodnoty zahrnuty i plochy pro těžbu nerostných surovin. Grafická část se skládá z výkresů uspořádání kraje, ploch a koridorů, včetně územního systému ekologické stability, krajin, pro které se stanovují cílové kvality, veřejně prospěšných staveb a asanací a koordinačního výkresu. [13]

4 Geologie a těžba – teoretická část

Tato kapitola popisuje horninové prostředí v oblasti Železných hor a okolí a jeho okolí. Dále se také věnuje vlivům těžby na životní prostředí, stejně jako procesům, které těžbě předchází, a možnostem rekultivace postižených pozemků po ukončení těžby.

4.1 Vývoj horninového prostředí

Žumberk leží v geologické soustavě Český masív – krystalinikum a prevariské paleozoikum, ve středočeské oblasti (bohemikum). Horniny této oblasti vznikaly v době proterozoika a paleozoika (starohory a prvohory), tedy zhruba před třemi sty miliony až dvěma a půl miliardami let. V jihovýchodní části Železných hor se nachází geologická oblast magmatity v bohemiku, kterou tvoří převážně vyvřelé a místy jen velmi slabě metamorfované horniny. Směrem na sever pokračují tyto horniny pod mladší vrstvy české křídové pánve, která vznikla ze sedimentů druhohorního moře, jež ze severu omývalo i podhůří Železných hor. Žumberk konkrétně leží v regionální jednotce železnohorský pluton, který tvoří komplex silně diferencovaných hlubinných vyvřelin od gaber až po granit, jež vystupuje v jihovýchodní části Železných hor. [14]

Obrázek 4: Výřez z geologické mapy [15]

4.2 Posuzování vlivů na životní prostředí – EIA

Proces posuzování vlivů záměrů na životní prostředí neboli EIA (Environmental Impact Assessment) popisuje zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (viz kapitola 2.2). Jedná se o proces, v němž se komplexně zkoumají a vyhodnocují možné vlivy daného záměru na životní prostředí a veřejné zdraví. Posuzování provádí příslušný úřad, jímž je Ministerstvo životního prostředí nebo orgán kraje v přenesené působnosti, v jehož správním obvodu se navržený záměr nachází. Výsledkem procesu EIA je závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí, vydané příslušným úřadem, které slouží správním orgánům jako podklad pro vydání rozhodnutí v navazujícím řízení. Posuzovaným záměrem může být například stanovení dobývacího prostoru a v něm navržená povrchová těžba nerostných surovin, kde by stanovisko sloužilo jako podklad pro vydání rozhodnutí Obvodnímu báňskému úřadu. [7][16][17]

4.3 Průběh EIA

Průběh posouzení vlivů záměrů na životní prostředí má několik fází, do nichž mohou různým způsobem a v různých časových lhůtách vstupovat jejich účastníci.

4.3.1 Oznámení

Proces posuzování vlivu záměru na životní prostředí začíná oznámením tohoto záměru příslušnému úřadu. Úřad, splňuje-li oznámení všechny zákonem předepsané náležitosti, do sedmi dnů oznámení zveřejní a zašle jeho kopii dotčeným samosprávným územním celkům a dotčeným správním úřadům s žádostí o vyjádření. Do třiceti dnů od zveřejnění oznámení mohou samosprávné územní celky, dotčené správní úřady, veřejnost a dotčená veřejnost zaslat úřadu písemné vyjádření k oznámení. [7]

4.3.2 Zjišťovací řízení

Zjišťovací řízení vede příslušný úřad s cílem zjistit, zda daný záměr podléhá či nepodléhá posuzování vlivů na životní prostředí. Přitom příslušný úřad přihlíží k rozsahu a umístění záměru, dosažení či nedosažení zákonem stanovených kapacitních limitů daného druhu záměru a k vyjádřením obdržaných vyjádření od dotčených orgánů, samosprávních územních celků, veřejnosti a dotčené veřejnosti. Nejdéle čtyřicet pět dní po zveřejnění oznámení zveřejní příslušný úřad písemný závěr a zašle jeho kopii oznamovateli, dotčeným správním úřadům a samosprávným územním celkům. Proti rozhodnutí úřadu se mohou oznamovatel, dotčené samosprávné územní celky a dotčená veřejnost odvolat. [7]

4.3.3 Dokumentace

Pokud příslušný úřad dojde k závěru, že daný záměr podléhá posouzení vlivu záměru na životní prostředí, musí oznamovatel na základě oznámení, vyjádření k oznámení a závěru úřadu zajistit vyhotovení dokumentace záměru. Dokumentaci může zpracovat pouze oprávněná osoba, a to s ohledem na současný stav poznatků a způsobů posuzování a případných výsledků jiných environmentálních hodnocení. Dokumentace by měla mimo jiné obsahovat údaje o stavu životního prostředí v dotčeném území a komplexní charakteristiku a hodnocení možných významných vlivů záměru na životní prostředí a veřejné zdraví. Pokud příslušný úřad zjistí, že dokumentace nesplňuje požadavky stanovené zákonem, vrátí dokumentaci do deseti dnů od jejího doručení oznamovateli a zveřejní informaci o vrácení dokumentace a zašle ji i dotčeným samosprávným celkům. V opačném případě ve stejné lhůtě dokumentaci zveřejní a zašle ji dotčeným orgánům a samosprávným územním celkům s žádostí o vyjádření. Do třiceti dnů od zveřejnění dokumentace mohou dotčené samosprávné územní celky, dotčené orgány, veřejnost a dotčená veřejnost zaslat úřadu písemné vyjádření k dokumentaci. Příslušný úřad také předá dokumentaci zpracovateli posudku. Do čtyřiceti dnů od doručení dokumentace zpracovateli posudku může úřad na základě doporučení zpracovatele nebo obdržených vyjádření vrátit dokumentaci oznamovateli k přepracování. [7]

4.3.4 Posudek

Posudek o vlivech záměru na životní prostředí může zpracovat pouze osoba k tomu oprávněná, a to na základě smlouvy s příslušným úřadem. Posudek je zpracováván na základě dokumentace, obdržených vyjádření k dokumentaci a případného veřejného projednání. Zpracování posudku se nesmí účastnit osoba, která se podílela na vypracování oznámení nebo dokumentace. Zpracovatel musí předložit posudek do šedesáti dnů od doručení dokumentace a všech obdržených vyjádření. Pokud posudek nesplňuje zákonem stanovené požadavky, vrátí ho úřad do deseti dnů zpracovateli k přepracování a informuje o tom oznamovatele. [7]

4.3.5 Závazné stanovisko

Na základě dokumentace, obdržených vyjádření, posudků a případného veřejného projednání vydá příslušný úřad do třiceti dnů od obdržení posudku závazné stanovisko k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí. Vydané stanovisko také odešle oznamovateli, dotčeným samosprávným územním celkům a správním orgánům, jimž stanovisko slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí v navazujících řízeních. Stanovisko je platné sedm let od vydání a na žádost oznamovatele může být jeho platnost i opakovaně o pět let prodloužena, pokud se podmínky v dotčeném území nezmění nebo

nedojde ke změně poznatků a metod posuzování, v jejichž důsledku by měl záměr neposouzené vlivy na životní prostředí. [7]

4.4 Vliv povrchové těžby na životní prostředí

Všechny druhy těžby nerostných surovin s sebou přináší mnoho negativních vlivů a významně ovlivňují životní prostředí. Nejvýznamněji se v tomto ohledu projevuje povrchová těžba, především ve formě lomů a velkolomů, které ve velkém měřítku mění reliéf a znemožňují přirozené funkce a přírodní procesy v krajině.

Již při přípravných pracích předcházejících samotné těžbě dochází k odstranění vegetačního krytu a skrývce a degradaci půdních profilů, které jsou výsledkem vývojových procesů trvajících i desetitisíce let. Po odkrytí jsou pak i ponechané půdní profily na hraně dobývacího prostoru vystavené erozním vlivům. Stejně tak je tomu i u odklizených zemin na odvalech a výsypkách, které jsou ponechané bez vegetačního krytu. Poničeny jsou zároveň i vrstvy zeminy pod tělesy odvalů, které jsou vystaveny nadměrné kompresi. Negativní vlivy na pedosféru jsou bohužel při povrchové těžbě nevyhnutelné a dají se omezit jen selektivním odklizem, což se týká především nejcennějších svrchních humózních profilů, které se dají využít pro zúrodnění orné půdy na zemědělsky využívaných pozemcích. [18][19]

V důsledku absence vegetačního krytu se plochy lomu i plochy výsypek a odvalů vlivem slunečního záření snadno přehřívají a může snadno docházet ke vzniku stoupavých proudů teplého vzduchu, které výrazně ovlivňují lokální mikroklimatické podmínky. Kromě toho jsou tyto obnažené plochy zdrojem zvýšené prašnosti. Ke znečišťování ovzduší prachem dochází také při samotné těžbě a zpracování nerostů, například při rozpojování hornin za pomoci trhaviny a následném drcení a třídění jednotlivých frakcí kameniva. [18][19]

Do okolí se v důsledku těžby šíří také hluk a vibrace, které kromě používání trhavin způsobuje i provoz těžkých strojů na dobývání či dopravu těžného materiálu, a to nejen v samotném lomu, ale také na přilehlých pozemních komunikacích. Tyto stroje zatěžují atmosféru také emisemi ze spalovacích motorů. [18]

Negativní vlivy povrchové těžby se projevují také v hydrosféře. Kromě kontaminací, které s sebou přináší zejména povrchová těžba uhlí, hrozí také při porušení zvodnělých vrstev podloží potřeba odčerpávat vodu, což následně vede k poklesu hladiny podzemní vody a vysušování okolí. To může mít za následek poškození dalších přírodních ploch nebo snížení zemědělské produkce na pozemcích v blízkosti lomu. V případě výsypek, které jsou tvořeny málo propustnými materiály, může naopak docházet zabraňování vsakování dešťové vody a jejímu stékání po svazích výsypky na okolní pozemky, což vede k jejich zamokřování. [18]

Všechny tyto vlivy negativně působí na životní prostředí a mohou mít za následek poškození nebo i úplné zničení cenných biotopů či migračních koridorů. Těžba ovšem neovlivňuje pouze přírodu, ale i lidská sídla a činnosti člověka. Významný vliv na život v obcích může mít změna hydrologických poměrů, která může vést ke ztrátě vody ve studních. V krajních případech se mohou stát sídla přímou obětí povrchové těžby, jako tomu bylo v případě města Most a dalších obcí v severozápadních Čechách. I ostatní jevy doprovázející těžbu mají neblahý dopad na člověka. Dlouhodobé vystavení organismu nadměrnému hluku a znečištění ovzduší mohou mít vážné zdravotní následky. Ohrožena je kromě zdraví i funkce krajiny jako prostoru pro rekreaci a odpočinek. [18][19]

4.5 Sanace a rekultivace území po dokončení těžby

Cílem sanací a rekultivací je odstranění škod vzniklých v krajině v důsledku těžby a obnovení původních přírodních struktur v území. Způsobů rekultivace je celá řada a při jejich volbě je nutné sledovat různé faktory, mezi které patří například bezpečnost, velikost území, horninové prostředí či hospodárnost využití pozemků. V následujících kapitolách jsou popsány některé z používaných rekultivačních postupů.

4.5.1 Vodohospodářská rekultivace

Tento způsob rekultivace spočívá ve vytvoření vodních ploch v důlním prostoru. Vodní útvary mohou vznikat buď samovolně hromaděním srážkové vody či podzemní vody ze zvodnělých horizontů nebo uměle vytvořením vodního přítoku. Takto vzniklé vodní nádrže je možné využít k různým druhům rekreace nebo jako chovný rybník. Tento způsob rekultivace je typický například pro jámové lomy magmatických hornin nebo pískovny v říčních nivách. [18][20]

4.5.2 Zemědělská rekultivace

Princip tohoto druhu rekultivace spočívá ve vytvoření takových ploch, které budou po dokončení rekultivačních prací sloužit jako orná půda, trvalý travní porost nebo jiné typy zemědělských pozemků. V posledních letech se tento druh rekultivací provádí rozprostřením organické hmoty, orbou, hnojením a setím a zaoráváním přípravných plodin. Potom následuje cílová zemědělská produkce.[18][20]

4.5.3 Lesnická rekultivace

Tento typ rekultivace je využíván především na rozsáhlých těžebních plochách a je taky co do plochy nejvyužívanějším postupem posledních desetiletí. V první fázi, která trvá i několik let, dochází nejprve k chemické a mechanické přípravě půdy, až poté následuje výsadba. Dříve se používaly hlavně meliorační dřeviny jako jsou bříza bělokora nebo topol osika. Dnes se z ekonomických důvodů dává přednost spíše borovici lesní. [20]

4.5.4 Technická rekultivace

Technická rekultivace se provádí za pomoci terénních úprav, při kterých rozprostřením materiálu z výsypek a odvalů vznikají rovinaté či mírně zvlněné plochy. K vyplnění jam a terénních depresí může být použit třeba i odpad. Ideální je použití inertních odpadů (například stavební suť), u kterých nedochází k fyzikálním proměnám či chemickým reakcím s jinými materiály, takže nepředstavují riziko znečištění životního prostředí. Na závěr je na plochu obvykle rozprostřena zemina a založen trvalý travní porost. [20]

4.5.5 Přirozená a usměrňovaná sukcese

Princip přirozené a usměrňované sukcese spočívá v minimálních zásazích do těžbou vzniklého terénu. Tento typ rekultivace je založen na zachování rozmanité morfologie s odhalenými skalními stěnami i lokálními depresiemi, ve kterých se může držet voda. Vzniklá stanoviště časem osídlí zástupci druhů, které se nachází v nejbližším okolí lomu. Tento proces může být usměrňován velmi pečlivě vybranou výsadbou solitérních jedinců. Tento způsob rekultivace je finančně velmi nenáročný a přirozeně vzniklé biotopy bývají druhově pestřejší a stabilnější než uměle vytvořené. [20]

5 Analýza řešeného území

5.1 Historický vývoj

Poprvé byl Žumberk zmíněn v roce 1318 ve spojitosti s jistým vladykou Pilunkem. Původní název hradu byl Sunenberg (nebo Sunnenberg), z čehož se dá usuzovat, že byl vystavěn koncem 13. století, kdy bylo zakládání podobných hradů na kopcích a návrších a používání německých názvů obvyklé. Severovýchodně od hradu vzniklo sídlo kolem obdélníkového náměstí, které v jihozápadní části přecházelo do předhradí s panským hospodářským dvorem. V těchto místech také stál již ve 14. století gotický kostel Všech svatých. Žumberk byl centrem nevelkého panství a jeho rozvoj byl omezen jen na prostor středověkého náměstí a jeho nejbližšího okolí s výjimkou mlýnu postaveného v roce 1548. Roku 1700 byl Žumberk připojen k sousednímu nasavrckému panství a ztratil význam střediskového sídla. Od počátku 18. století však zažívá dynamický růst a zástavba se rozšiřuje v údolí podél potoka Ležáku a řídce i na svahu směrem k městečku. Na rozdíl od městečka hrad pustl a rozpadal se. Naposledy byl obydlen v roce 1770, poté již sloužil jen jako zdroj stavebního kamene. [21]

Obrázek 5: Kresba zříceniny hradu Žumberk (K. Liebscher, 1882) [22]

Rozvoj Žumberku vrcholil po roce 1900 a v meziválečném období spíše stagnoval. Po druhé světové válce počet obyvatel významně klesl i z důvodu odchodu mnoha obyvatel do pohraničí, jež bylo po

odsunu Němců vylidněné. Ve druhé polovině 20. století počet domů i obyvatel postupně klesal a rostoucí trend se začal objevovat až po roce 2000.

Rozvoj Žumberku popisuje následující tabulka.

Tabulka 1: Vývoj počtu domů a obyvatel v letech 1653–2020 [21][23][24]

rok	počet domů	počet obyvatel
1653	14	-
1654	15	-
1713	16	195
1750	40	-
1789	51	-
1790	51	-
1833	65	447
1843	66	456
1869	66	519
1870	69	519
1880	71	498
1881	69	-
1890	71*	523
1900	73	517
1910	84	610
1920	88	580
1921	91	580
1930	105*	574
1940	112	-
1950	111	385
1970	97	303
1980	86	281**
1991	93	228**
2000	-	225
2010	-	244
2020	-	268

* zdroje uvádí různá data, použita data z kroniky obce
** zdroje uvádí různá data, použita data z ČSÚ

Historické prameny uvádí, že když se v roce 1487 stal vlastníkem Žumberku Mikuláš z Holohlav, patřilo k zdejšímu panství kromě samotného městečka dalších 15 vsí. Jmenovitě ale tyto vsi uvedené nejsou. Není tedy jisté, jestli vznikly Částkov a Prostějov ve stejné době jako Žumberk, nebo byly založeny později. Z historických map je patrné, že se nejednalo o významná sídla, ale spíše o uskupení několika málo zemědělských usedlostí, které stejně jako Žumberk zaznamenávaly v 18. a 19. století pozvolný rozvoj. [21]

5.2 Prostorové a funkční uspořádání

Obec Žumberk leží v jihozápadní části Pardubického kraje zhruba 10 kilometrů jihovýchodně od Chrudimi. Podlouhlé území obce v pahorkaté oblasti mezi Polabskou nížinou a Českomoravskou vrchovinou rozděluje v polovině údolí potok Ležák. Těžištěm řešeného území je Žumberk, který leží v jeho severní části. Zde se nachází prakticky veškerá občanská vybavenost obce a žije zde také drtivá většina všech obyvatel. Severně od Žumberku se rozkládají velké plochy orné půdy, které v severovýchodním cípu území obce střídají lesy. V jižní části řešeného území se nachází dvě menší sídla, místní části Částkov a Prostějov, obklopená převážně lesy a pastvinami. Místní části pojí s Žumberkem místní komunikace.

Původní urbanistickou strukturu sídla dnes připomíná náměstí s několika zachovalými historickými objekty. Tvar náměstí a půdorysy přilehlých domů, z nichž některé stojí dodnes jsou patrné už z map stabilního katastru z první poloviny 19. století.

Obrázek 6: Porovnání leteckého snímku náměstí s historickou mapou [25][26]

Zástavba Žumberku má převážně venkovský charakter. Z historického jádra se zástavba rozšířila zejména podél komunikací III. třídy, která do náměstí vstupuje v severozápadním rohu a vystupuje z něj ve východní části, odkud se stáčí dolů z kopce. Dále se zástavba soustřeďuje především na jižním svahu pod náměstím a následně po pravém břehu potoka Ležák.

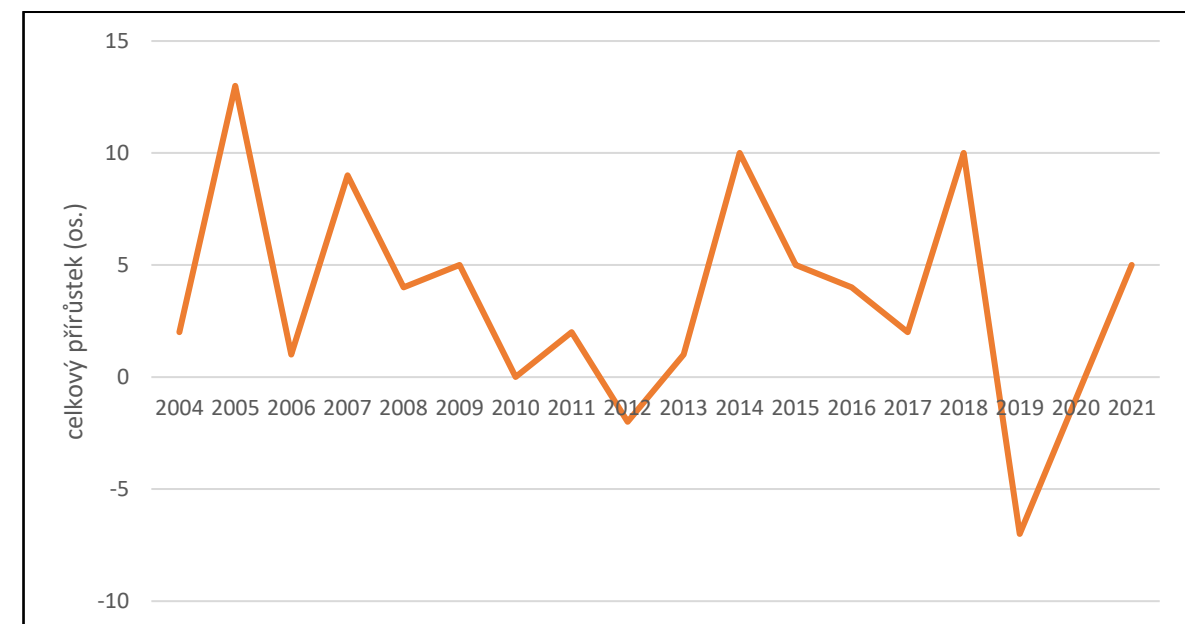
Jihovýchodně od Žumberku se v údolí potoka Ležák rozkládá oblast s nepravidelně roztroušenou zástavbou chat a chatiček sloužících k rekreaci převážně v letních měsících.

V místní části Částkov se původní urbanistická struktura zachovala v nedotčené podobě. V Prostějově historickou sídelní strukturu narušuje velký zemědělský objekt z druhé poloviny 20. století. V obou místních částech má zástavba venkovský charakter. Historická stavení původně rozdělená na obytnou a hospodářskou část jsou dnes často přestavěna na objekty ryze obytné. To se týká především těch, které slouží k rekreaci a jsou využívány jako chaty. [12]

5.3 Obyvatelstvo a bydlení

K 1. 1. 2022 měl Žumberk 272 obyvatel. Počet obyvatel od roku 2004 téměř neustále přibývá díky kladnému migračnímu přírůstku, přirozený přírůstek je ale v průměru záporný.

Vývoj počtu obyvatel v posledních letech ukazuje následující graf.

Graf 1: Celkový přírůstek obyvatel v letech 2004–2021 [24]

Obrázek 7: Historická usedlost č. p. 16

Obrázek 8: Rybník Těšilka

K bydlení slouží téměř výhradně rodinné domy. Nejčastější dispozicí domů je 1 NP + podkroví. U některých domů z 2. poloviny 20. století se objevuje i dispozice 2 NP + podkroví. S ohledem na charakter stávající zástavby vznikají i nové domy. Výšková regulace 1 NP + podkroví je stanovena i pro budoucí zástavbu na všech zastavitelných a přestavbových plochách dle ÚP Žumberk s výjimkou Z3-Z, kde je povolena stavba rodinných domů s dispozicí až 2 NP + podkroví. [8]

5.4 Vodní režim

Nejvýznamnějším vodním tokem v řešeném území je potok Ležák, kterému se místně také říká Holetínka. Ležák je povodím čtvrtého řádu a je levostranným přítokem Novohradky. Do Ležáku se na území obce vlévají zleva Bratroňovský a Kvítecký potok. Na úseku od soutoku s Kvíteckým potokem po ústí do Novohradky je Ležák považován za významný vodní tok.

Největší vodní plochou na území obce je s rozlohou přes 3 hektary Poplužský rybník, který leží severovýchodně od Žumberka. Na jižním okraji obce se nachází rybník Těšilka napájený z Kvíteckého potoka a menší bezejmenný rybník napájený z Ležáku.

Rybníků bylo v Žumberku historicky více, o čemž svědčí zápis z místní kroniky. Patrné jsou i na historických leteckých fotografiích. Pozůstatky některých ze zaniklých rybníků jsou patrné dodnes. Například Horní rybník byl v první polovině sedmdesátých let přebudován na požární nádrž a plocha bývalého rybníku Žabourna, na které je dnes zahrada, je v katastru nemovitostí stále vedená jako vodní plocha. Na místě již zaniklého Dolního rybníku je dnes veřejné prostranství sloužící převážně jako parkoviště (viz kapitola 5.9).

Kromě Žumberku se požární nádrže nachází i v místních částech Částkov a Prostějov. Podle Požárního řádu slouží jako zdroje vody také zatopené lomy, které se nachází v centrální části obce. [27]

V řešeném území se nachází ještě bazén koupaliště, který ale v současnosti není využíván.

5.5 Horninové prostředí a nerostné bohatství

5.5.1 Horninové prostředí

Žumberk leží v železnohorském plutonu, jež spadá pod oblast Českého masivu zvanou bohémikum. Do severní části řešeného území zasahují vrstvy české křídové pánve, pod kterou se železnohorský pluton podsouvá. Z hornin má jednoznačně největší zastoupení biotický granit s muskovitem. Dále se zde objevují metagabro, metadiorit a v severní části křemenné, jílovité a glaukonické pískovce. Podél vodních toků v povodí se nachází nivní sedimenty. [15]

5.5.1 Historie těžby v řešeném území

Z historických pramenů vyplývá, že se kámen v Žumberku ve velkém začal dobývat zřejmě až ve druhé polovině 19. století, a to přímo na svahu pod náměstím i v jiných částech řešeného území. V roce 1892 si místní lomy od obce na dvacet let pronajal baron Stummer. Již v té době používali dělníci k lámání kamene kromě klínů i střelný prach. V prostoru mostu přes potok Ležák severozápadně od obce se v roce 1909 začal drtit štěrk. [23]

Postupem času docházelo k opouštění některých lomů a otvírání nových. Na leteckém snímku z roku 1938 je patrné, že lom v centrální části obce se začíná plnit vodou, a byl tedy opuštěn již před druhou světovou válkou. Zato se zřetelně rozšiřují lomy severozápadně od obce, a to na obou březích Ležáku.

Roku 1948 byly místní lomy znárodněny a začleněny do státních podniků. [23]

Na území obce se také těžil písek ze zvětralých hornin. [23]

5.5.2 Současná těžba v řešeném území

Na většině ploch, kde se dříve těžilo, dnes nejsou vidět stopy po dobývání. Na některých se rozrostla zástavba, jiné pokrývá hustá zeleň. Některé na druhou stranu nesou známky po těžbě zcela patrné. Jedná se zejména o prostor v centrální části obce. Zatopený lom dnes místní v letních měsících využívají ke koupání.

V řešeném území se nachází tři kamenolomy. Severozápadně od Žumberku leží kamenolomy Žumberk a Žumberk – Vížky, severně od místní části Částkov leží lom Částkov.

Obrázek 9: Zatopený lom v centrální části Žumberku

Žumberk

V kamenolomu Žumberk byla těžba kamene ukončena v roce 2010. Od té doby probíhá rekultivace lomu. Rekultivace se provádí zavážkou těžební jámy inertními materiály, kterých by tu mělo být po dokončení sanace uloženo celkem 1 337 769 tun. Pro účely sanace byly stávající technologie lomu upraveny na drcení a třídění stavebních materiálů. Současně probíhá v prostoru lomu také prodej kameniva, které je sem dováženo z jiných lomů. Po zavezení prostoru inertními materiály bude skládka zavezena více než 6 600 tunami zeminy (z toho přes 5000 t ornice) a následně zatravněna a osázena dřevinami. Pozemky, na kterých se lom nachází, si společnost GRANITA SIO Žumberk s.r.o., která lom provozuje, pronajímá od obce. [28]

Obrázek 10: Skládku inertního odpadu v lomu Žumberk

Obrázek 11: Těžební jáma v DP Vížky

Žumberk – Vížky

Lom Žumberk – Vížky leží severozápadně od Žumberku u silnice III/35817. Lom se nachází v chráněném ložiskovém území č. 6790000 a je pro něj vymezen dobývací prostor Vížky o rozloze 11,94 ha. CHLÚ i DP se nachází na katastrálním území sousední obce Vížky. Těží se tu metodou patrového (etážového) těžení a k rozpojování hornin se užívá clonových odstřelů. Sekundární rozpojování zajišťuje hydraulické bourací kladivo. Po prvním, případně sekundárním, rozpojování je rubanina dopravována pomocí nákladních automobilů do výsypky technologické linky, ve které probíhá drcení a třídění kameniva podle frakcí. Technologická linka leží na pravém břehu potoka Ležák, a tedy již na katastrálním území obce Žumberk.

V roce 2023 zřejmě dojde k dotěžení zásob v dobývacím prostoru, takže se společnost M – SILNICE a.s., která lom provozuje, snaží o rozšíření dobývacího prostoru o zhruba 1,9 ha. Oznámení o záměru podala společnost již v roce 2021 a v současnosti stále probíhá proces EIA. [29]

Pokud by k rozšíření DP nedošlo a těžba by byla ukončena, následovala by rekultivace podle plánu sanace a rekultivace. Pro stávající záměr byl v roce 2005 zpracován plán sanace a rekultivace území metodou technické a biologické rekultivace pro lesnické využití v kombinaci s přírodní sukcesí. Ve střední části by měla vzniknout vodní plocha o rozloze 4,64 ha a stěny lomu by se měly ponechat přirozené sukcesí. Na ostatních plochách by měla být podle plánu provedena technicko-biologická rekultivace s rozrušením půdy či navážkou skrývkového materiálu s následným zatravněním a zalesněním. Prostor s budovami a sociálním zařízením lomu byl z plánu rekultivace vyjmut a ponechán k případnému dalšímu využití. [30]

Doporučení autora: Neprovádět plošné zalesnění, ale povolit na všech plochách přírodní sukcesí podpořenou výsadbou stromů jako solitérů, případně jako menších ostrůvků dřevin (například buků). Do plánu rekultivace zahrnout i plochy budov a sociálního zařízení, aby se předešlo zamezení jejich chátrání a využití jako černých skládek.

Obrázek 12: Projev přirozené sukcese na nejvyšší etáži lomu

Částkov

Severně od místní části Částkov se nachází chráněné ložiskové území č. 21630100 o rozloze zhruba 2 ha, ve kterém byl stanoven dobývací prostor. V tomto lomu probíhá těžba kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu. [12]

5.6 Kvalita životního prostředí

5.6.1 Půda

V řešeném území se nachází půdy II. až V. třídy ochrany ZPF. Největší zastoupení mají půdy II. a III. třídy, což jsou půdy nadprůměrně a průměrně produkční. Nevíce zastoupeným typem půdy je kambizem. Dále jsou zde zastoupeny také pseudogleje a gleje. V severní části území, kde jsou plochy zemědělské půdy využívány zejména k rostlinné zemědělské výrobě, tvoří obdělávané pozemky velmi rozsáhlé jedolité bloky, což činí půdu náchylnou k účinkům větrné eroze v nevegetačním období. Jedolité plochy se stejnými plodinami také snižují druhovou rozmanitost a jsou problematické z hlediska migrace drobnějších živočichů i prostupnosti krajiny. [31]

5.6.2 Voda

Kvalita povrchových i podzemních vod je dobrá. Okolí vodních toků zůstává přírodní s výjimkou zhruba 400 metrů dlouhého úseku, kde potok Ležák protéká územím lomu. Potenciálním zdrojem znečištění vodního toku jsou čtyři ústí kanalizační sítě v Žumberku, na kterou jsou napojeny septiky některých starších domů. Z výustí jsou proto čtyřikrát do roka odebrány kontrolní vzorky. [33]

5.6.3 Ovzduší

Největším znečišťovatelem ovzduší je kamenolom severozápadně od obce. V lomu se při těžbě, transportu a úpravě kamene uvolňují prachové částice. Dalším zdrojem znečištění ovzduší je provoz těžkých strojů v lomu a nákladních aut, které produkují škodlivé zplodiny. Měření ČHMÚ ale nenaměřila nadlimitní hodnoty prašnosti či jiného znečištění ovzduší. Za účelem snížení prašnosti byla také v posledních letech zavedena technická i technologická opatření. Před úpravou dochází například ke zvlhčování kameniva a technologická linka byla opatřena opláštěním a zařízeními pro zachytávání prachových částic. [29]

5.6.4 Hluk a vibrace

Zdrojem hluku a vibrací je těžba a zpracování kamene a nákladní doprava spojená s provozem lomu. Modely při posuzování vlivů těžby na životní prostředí ani následná měření ale neprokázaly nadlimitní hodnoty hluku či vibrací. [29]

5.6.5 Ochrana přírody

V řešeném území se nachází dva registrované VKP a lokální i regionální prvky ÚSES. Jihozápadně od Žumberku se nachází VKP Kvítecký potok, v severovýchodní části území je potom VKP Rybník u Žumberku. Strukturu ÚSES tvoří jedno regionální a šest lokálních biocenter o celkové ploše 50,62 ha, které spojuje zhruba šest km biokoridorů. Prvky ÚSES jsou vymezeny především na plochách lesa a podél vodních toků.

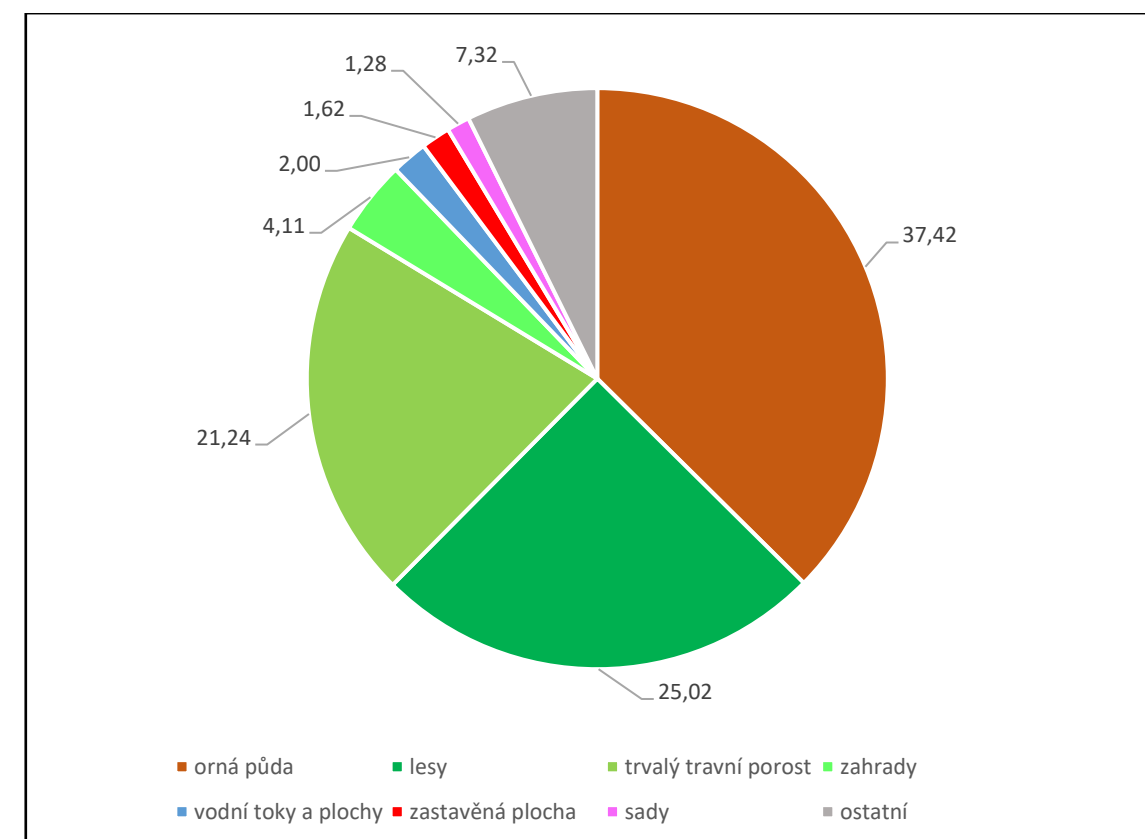
Většina biocenter a biokoridorů je funkční. Problematický je ale úsek, kde lokální biokoridor LBK 19 vymezený podél potoka Ležák prochází lomem a kde není vodní tok dostatečně kryt vegetací. Funkčnost regionálního biocentra zase negativně ovlivňuje zanedbaná péče o novou výsadbu dřevin, u které nebyl proveden prořez.

5.7 Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa

Zhruba dvě třetiny celkové rozlohy řešeného území (479 ha) tvoří zemědělská půda. Nachází se zde pozemky druhé až páté třídy ochrany ZPF. Přibližně na čtyřiceti procentech plochy zemědělské půdy se nachází meliorační zařízení z šedesátých až osmdesátých let minulého století. Zemědělská půda je využívána převážně k rostlinné výrobě, pozemky trvalého travního porostu slouží převážně jako pastviny. [31][32][42]

Tabulka 2: Druhy pozemků v řešeném území [32]

Druh pozemku	†
orná půda	179,15
zahrady	19,68
sady	6,12
trvalý travní porost	101,70
lesy	119,82
vodní toky a plochy	9,57
zastavěná plocha	7,74
ostatní	35,03
celkem	478,81

Graf 2: Druhy pozemků v řešeném území – zastoupení v procentech [32]

Pozemky určené k plnění funkce lesa tvoří zhruba čtvrtinu (119,82 ha) území obce. Většinu lesních pozemků vlastní obec Žumberk a Česká republika. Větší souvislé plochy lesů jsou hospodářsky využívány. Menší lesní pozemky, které mají často více vlastníků, nejeví známky intenzivního hospodaření. Největší zastoupení v druhové skladbě hospodářsky využívaných lesů má smrk ztepilý, který pro místní nadmořské výšky (zhruba 300 až 400 m n. m.) není typický. Na některých místech tak porosty mělce zakořeněných smrků prosychají a někde jsou ještě vidět holiny, jež jsou následkem orkánu Kyrill z roku 2007. V menších lesních porostech nebo na místech s větším sklonem, kde nejsou tolik znatelné projevy lesního hospodaření, je vidět vyšší zastoupení původních listnatých druhů dřevin a současně rozvinuté i keřové a bylinné pásmo porostu. [33]

5.8 Občanská vybavenost

V budově bývalé základní školy (č. p. 71) se nachází obecní úřad, jehož úřední hodiny jsou v pondělí od patnácti do osmnácti hodin a ve středu od osmi do dvanácti hodin. V budově úřadu se nachází také obecní knihovna, kde si mohou občané bezplatně zapůjčit knihy, nebo sportovní sál, který místní využívají zejména v zimních měsících ke cvičení a hře stolního tenisu. [33][34]

Obrázek 13: Budova obecního úřadu

Naproti budově úřadu se nachází kulturní dům, který byl v letech 2010 až 2013 i za finanční podpory Pardubického kraje rekonstruován. Kulturní dům slouží k pořádání společenských a kulturních akcí a je možné si ho pronajmout i pro soukromé účely. [34]

Pošta zde funguje ve formě Pošta partner, kterou od roku 2016 provozuje obec Žumberk v budově bývalé pošty. Otevřeno má ve všech pracovních dnech. [34]

Mateřská škola byla z důvodu nízkého počtu zapsaných dětí ve školním roce 1988/89 zrušena. Místní děti chodí do mateřských škol v Bítovanech, Lukavici či Miřeticích. Základní škola již v Žumberku také není. První stupeň základní školy mohou místní děti absolvovat v Lukavici nebo Miřeticích a druhý stupeň buď ve Včelákově nebo Slatiňanech. [33][34]

Obecní úřad podle Požárního řádu obce Žumberk zřizuje jednotku dobrovolných hasičů, která má svoji zbrojnici nedaleko budovy úřadu. [27][34]

V Žumberku se nachází sportovní areál s fotbalovým hřištěm, dětským hřištěm a sociálním zařízením. Kromě toho je zde i technické zázemí a kryté prostory pro pořádání společenských akcí, žádný sportovní klub ale v obci činný není. [33]

Obrázek 14: Dětské hřiště ve sportovním areálu

V Žumberku není v provozu stálá hospoda či restaurace, ale je zde v pronajatých obecních prostorách provozována živnost v oblasti pohostinství. V zimních měsících funguje jako hospoda kulturní dům, v letních měsících se provoz přesouvá do sportovního areálu. [33]

Obrázek 15: Zázemí sportovního areálu

Obrázek 16: Pohled do náměstí z východní strany

Obchod s potravinami v obci chybí. Nahrazuje ho pojízdná prodejna, která do obce zajíždí v úterý a ve čtvrtek. [34]

V obci se nachází hřbitov a kostel.

5.9 Veřejná prostranství a zelená infrastruktura

Nejvýraznějším veřejným prostranstvím v řešeném území je bezpochyby náměstí v historickém centru Žumberku. Prostor o rozměrech zhruba 120 na 40 metrů, jímž prochází komunikace třetí třídy, má jinak parkovou úpravu. V severovýchodní části byly roku 1929 kolem historické studně vysazeny 4 lípy, které nahradily 4 jasany vysazené roku 1854 na památku sňatku císaře Františka Josefa I., jejichž kořeny poškodily roubení studny. Současně byly vysazeny i dvě řady lip, které prostor náměstí vyplňují dodnes. V jihozápadní části náměstí stojí také několik starých stromů z 2. poloviny 19. století. U sochy sv. Jana Nepomuckého se nachází modernější parková úprava s okrasným záhonem, skalkou a lavičkami.

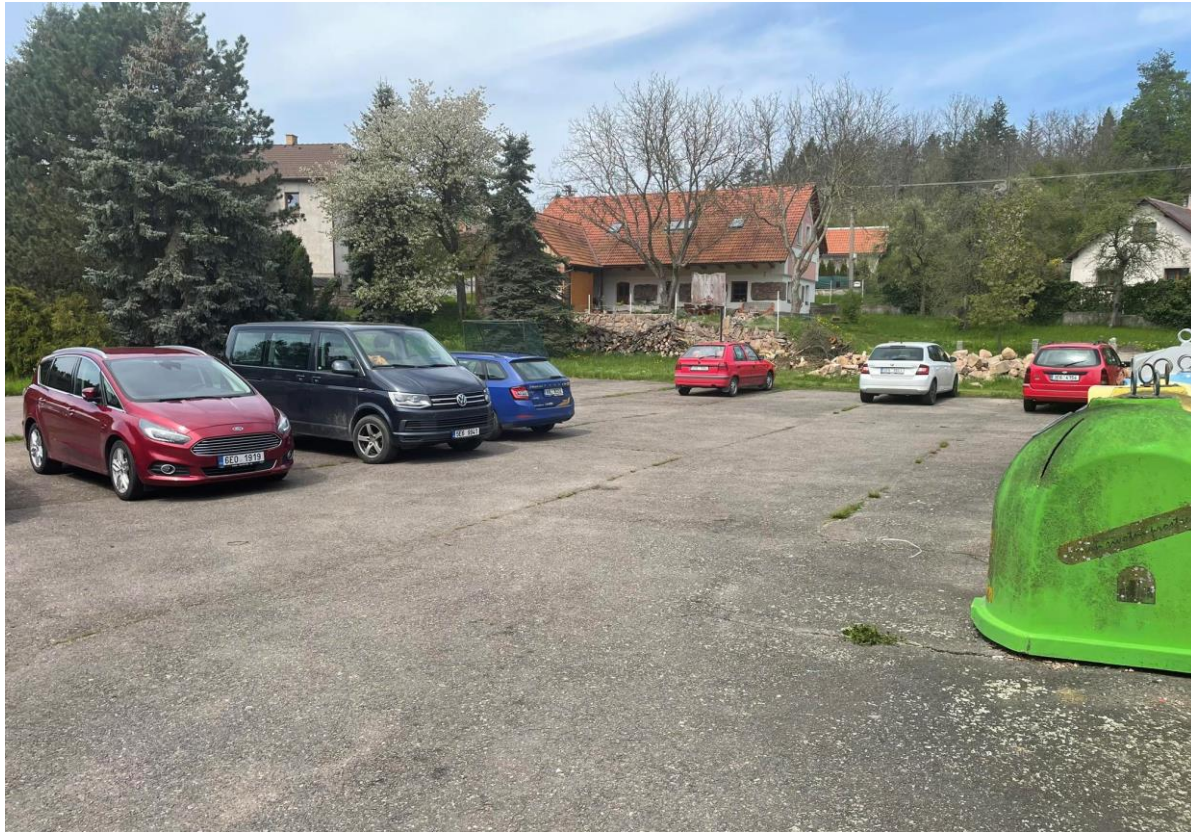
Dalším veřejným prostranstvím v Žumberku je plocha za domem č. p. 8. Západní část prostoru tvoří travnatá plocha s několika stromy. Východní polovina je vybetonovaná a nachází se na ní stanoviště kontejnerů na tříděný odpad. Je zde také sportovní branka a starý basketbalový koš, ale plocha je využívána jako parkoviště.

Všechny ulice v Žumberku i místních částech Částkov a Prostějov mají asfaltový nebo betonový povrch. Chodníky se nachází je podél komunikací třetí třídy. Místní komunikace pak díky nízké frekvenci dopravy slouží fakticky jako komunikace se smíšeným provozem.

Zelené plochy se v zastavěném území často vyskytují ve formě zelených pásů porostlých travinami či nízkými keři podél komunikací. Větší zelené plochy s dřevinami se vyskytují na větších plochách veřejných prostranství, mezi která patří zejména náměstí, prostor před hřbitovem, veřejný prostor pod domem č. p. 8 a u požární nádrže v Žumberku. V Částkově doplňuje zatravněné veřejné prostranství skupina ovocných stromů a v Prostějově se několik dřevin vyskytuje v těsné blízkosti požární nádrže. Speciální zelený ostrov tvoří prostor kolem zatopeného lomu v centrální části obce, na kterém se bez jakýchkoliv zásahů vyvinul porost přírodního charakteru.

Na některých veřejných prostranstvích jsou umístěné lavičky a odpadkové koše nejednotného vzhledu. U zříceniny hradu se nachází stůl a lavice s informační tabulí o hradu. U autobusové zastávky na

náměstí se nachází turistický přístřešek se stolem a lavicemi. Několik dalších starších tabulí s informacemi o Žumberku a jeho okolí se nachází také u požární nádrže v jižní části obce. V místních částech Částkov a Prostějov se mobiliář na veřejných prostranstvích omezuje na odpadkový koš a informační tabuli, která do jisté míry přebírá funkci úřední desky.

Obrázek 17: Veřejné prostranství za domem č. p. 8

5.10 Technická infrastruktura

5.10.1 Zásobování vodou

Zásobování pitnou vodou v Žumberku je zajištěno pomocí skupinového vodovodu Chrudim, jehož provozovatelem je Vodárenská společnost Chrudim, a.s. Nejvýznamnějšími zdroji vody pro tento vodovod jsou jímací území Podlažice (podzemní voda) a vodní nádrž Křížanovice (povrchová voda). Voda z VN Křížanovice je zpracovávána v úpravně vody Monaco u Slatiňan, kde je i vodojem o objemu 5000 m³, v němž se voda z obou zdrojů mísí. Do Žumberku je voda přiváděna z vodojemu v obci Lukavice přes automatickou tlakovou stanici výtlačným řadem z PVC o průměru 160 mm. Rozvodné řady v Žumberku o celkové délce 3489 m jsou z PE a PVC a jejich průměry jsou 40–110 mm. [35]

Před zavedením vodovodního řadu v roce 2000 využívali obyvatelé Žumberku jako zdroj pitné vody studny. Na náměstí je dodnes dochovaná kamenná studna z konce 18. století. Ta je od roku 2014 pod památkovou ochranou. Další veřejné studny se nachází například v jižní části obce u silnice na Lukavici nebo v severní části u silnice na Bítovany a voda z nich dnes není pitná.

Obrázek 18: Studna u silnice na Lukavici

Zásobování požární vodou popisuje obecně závazná vyhláška č. 1/2005 neboli Požární řád obce Žumberk. Jako zdroj vody pro hašení slouží podle požárního řádu stávající vodovodní řady opatřené celkem šesti požárními hydranty, jejichž provozuschopnost zajišťuje provozovatel vodovodu, případně majitel soukromého pozemku, na kterém se hydrant nachází. Kromě vodovodního řadu patří mezi zdroje požární nádrže, staré zatopené lomy a řeka (potok Ležák) na území obce. [27]

Obrázek 19: Požární hydrant u zvonice na náměstí

Vodovodní síť v Žumberku je dostatečná a v případě rozvoje nové zástavby se počítá i s napojením nově zastavěných ploch. Novou zástavbu bude možno napojit prostřednictvím samostatných přípojek nebo prodloužením hlavního řadu. [8]

Do místních částí Částkova a Prostějova vodovod zaveden není. Zásobování pitnou vodou je zde zavedeno individuální, a to prostřednictvím šachtových nebo vrtaných studní. S touto formou zásobování se počítá i do budoucna. V případě kontaminace podzemní vody se počítá se zásobováním místních částí balenou vodou. [8]

Chatová oblast jihovýchodně od Žumberku na vodovodní síť napojená také není. [8]

5.10.2 Kanalizace

V Žumberku je jednotná kanalizační síť o celkové délce 2605 m a průměrech potrubí 300–800 mm se čtyřmi vyústěními do potoka Ležáku. Odpadní voda z nemovitostí je likvidována individuálně. Většina nemovitostí (75 %) je vybavena tříkomorovými septiky s přepadem do kanalizace. U ostatních objektů

likvidace probíhá buď pomocí domovních čistíren odpadních vod nebo odvážením z nepropustných jímek k ekologické likvidaci splašků a kalů. [8][33][36]

V územním plánu je na jihozápadním okraji obce podél silnice na Lukavici vymezeno zastavitelné území Z6-Z o výměře 870 m² určené k případnému vybudování čistírny odpadních vod. [8]

V Částkově a Prostějově se kanalizace nenachází. Také zde funguje individuální shromažďování odpadních vod v nepropustných jímkách a s touto formou nakládání s odpadními vodami se počítá i do budoucna.

5.10.3 Zásobování elektrickou energií

Do všech třech místních částí je zavedeno elektrické vedení VN 35 kV, na které prostřednictvím čtyř trafostanic navazuje vedení nízkého napětí. Stávající rozvodná síť i rozmístění trafostanic je vyhovující a do budoucna se nepočítá se změnami. V případě zvýšení potřeby dodávek elektrické energie vlivem nové zástavby je možné stávající trafostanice přezbrojit.

5.10.4 Plyn

V Žumberku slouží k distribuci plynu vedení středotlakého plynovodu. V souvislosti s napojením objektů nové zástavby se počítá s rozšířením stávající sítě.

Jižní částí území prochází v blízkosti Částkova a Prostějova ještě vedení vysokotlakého plynovodu, samotné místní části ale na plynovodní síť napojené nejsou a do budoucna se s jejich plynifikací nepočítá.

5.10.5 Telekomunikační vedení

Žumberkem prochází páteřní trasa telekomunikačního vedení. Od severu je vedeno podél silnice č. 35816 a pokračuje na východ podél silnice č. 35817. Na páteřní trasu navazuje místní telekomunikační síť, která pokrývá všechny tři místní části obce. Přes jižní část řešeného území prochází dvě radioreleové trasy. [8]

5.10.6 Nakládání s odpady

Systém odpadového hospodářství stanovuje obecně závazná vyhláška z roku 2021. Podle této vyhlášky jsou osoby využívající obecní systém povinni oddělovat následující složky komunálního odpadu:

- < biologický odpad rostlinného původu
- < papír
- < plasty včetně PET lahví
- < sklo
- < kovy
- < nebezpečný odpad
- < objemný odpad
- < jedlé oleje a tuky

Sběrné nádoby na plasty a sklo jsou umístěny na všech čtyřech stanovištích. Kontejnery na papír jsou dva a sběrné nádoby na biologický odpad, kovy a jedlé tuky a oleje se na území obce nachází pouze jednou. Jedno další stanoviště je navrženo v rámci územní studie zastavitelné plochy Z1-Z. Kromě materiálů uvedených ve vyhlášce jsou v obci ještě sběrné nádoby na dvě další složky odpadu. Na sběrném místě u obecního úřadu se nachází kontejner na textil a přímo v budově je nádoba na baterie. Svoz smíšeného i tříděného odpadu zajišťují každé dva týdny Technické služby Hlinsko s.r.o. Svoz nebezpečného a objemného odpadu probíhá dvakrát ročně. [33][37]

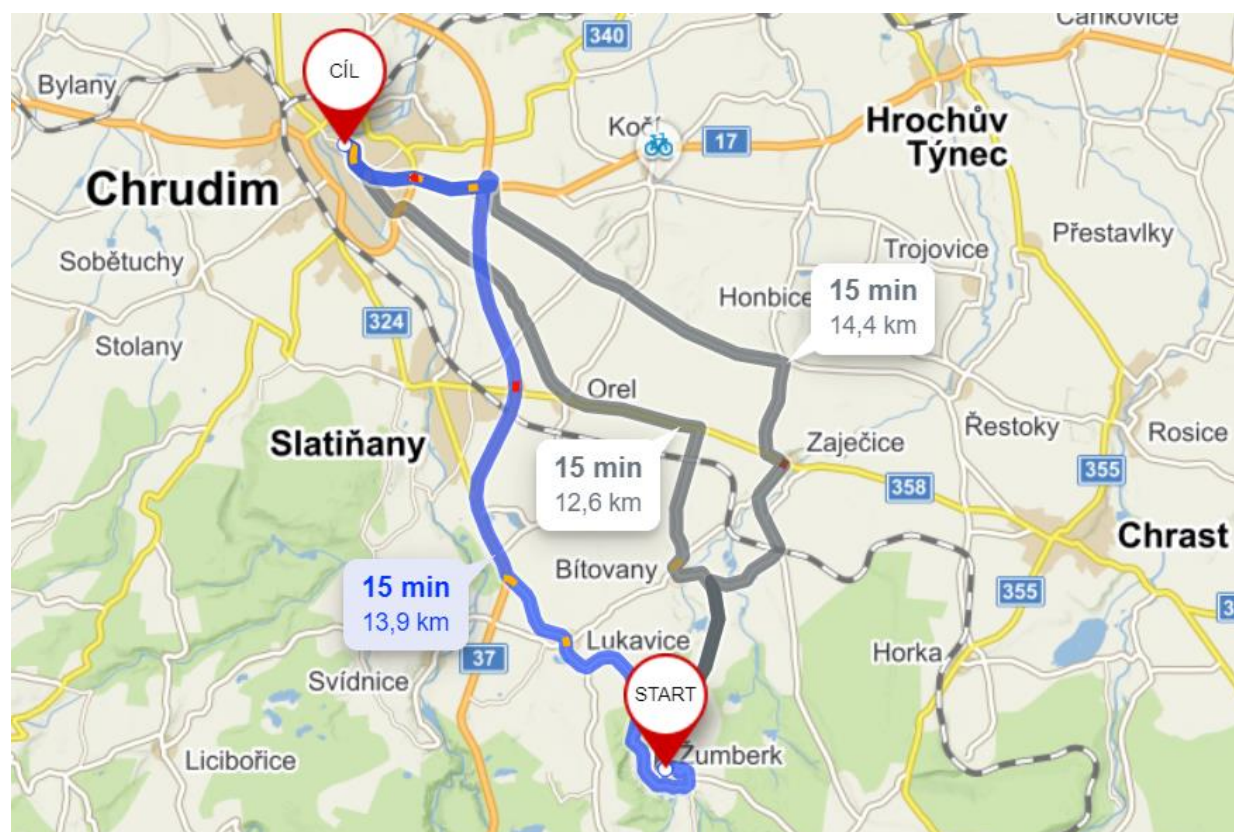

Obrázek 20: Stanoviště sběrných nádob u budovy obecního úřadu

5.11 Dopravní infrastruktura

5.11.1 Individuální silniční doprava

Spojení s okolními obcemi a většími městy (Slatiňany, Chrudim) poskytují hlavně silnice třetí třídy č. 35816, která ze Žumberku směřuje na sever k obci Bítovany, a silnice třetí třídy č. 35817, která ze severozápadu přichází od Lukavice a pokračuje jihovýchodním směrem na Miřetice. Obě tyto silnice nabízí srovnatelné spojení s okresním městem Chrudim.

Obrázek 21: Možné trasy cesty mezi Žumberkem a Chrudimí [38]

Obrázek 22: Autobusová zastávka Žumberk, křiž.

Silniční doprava v Žumberku není příliš frekventovaná, jelikož se obec nachází relativně blízko u pozemních komunikací vyšších tříd (I/37, II/358), které svádí dálkovou dopravu mezi většími městy v regionu. Kromě toho musí silnice procházející územím obce překonávat náročný terén, což zvyšuje počet prudkých stoupání, klesání a zatáček, které snižují rychlost i komfort jízdy. Žumberkem tak projíždějí pouze jeho obyvatelé a obyvatelé nejbližšího okolí.

Spojení mezi Žumberkem a místními částmi Částkov a Prostějov zprostředkovávají asfaltové místní komunikace.

5.11.2 Hromadná doprava

Hromadnou dopravu v Žumberku zprostředkovávají linkové autobusy na trase Chrudim – Miřetice – Hlinsko. V obou směrech projíždí obcí dvanáct linek ve všední dny a tři o víkendech. Směrem na Chrudim jezdí spoje mezi čtvrtou a devatenáctou hodinou, v opačném směru jezdí mezi pátou a dvaadvacátou hodinou. Linky v obou směrech zastavují v Žumberku na dvou zastávkách. Jedna je na náměstí (Žumberk, nám.), druhá se nachází na křižovatce silnic třetí třídy (Žumberk, křiž.). [39]

Do místních částí Částkov a Prostějov autobusy nezajíždí a autobusové zastávky v Žumberku odsud paradoxně ani nejsou nejbližší. Obyvatelé Částkova se na nejbližší zastávku dostanou po lesní cestě do Louček, místní části obce Lukavice, kudy projíždí linky na trase Chrudim – Miřetice – Nasavrky a odkud jede autobus do Chrudimi o deset minut kratší dobu než ze Žumberku. Z Prostějova je to na zastávku nejbližší do sousedního Bošova, místní části obce Miřetice, kde také staví linky na trase Chrudim – Miřetice – Nasavrky. [40]

5.11.3 Cyklistická doprava

Územím obce prochází cyklotrasa č. 4121 Trhová Kamenice – Nasavrky – Uhersko. Cyklotrasa do Žumberku přichází po lesní cestě od Vízek, místní části obce Lukavice, a po překonání potoku Ležák přes most v jižní části obce se napojuje na silnici třetí třídy č. 35817, po které pokračuje východním směrem do obce Smrček.

Obrázek 23: Cyklotrasa vedoucí po lesní cestě směrem na Vížky

5.11.4 Pěší doprava

Na území obce se chodníky nachází pouze podél silnic třetí třídy, ale ani tam nejsou všude. Na místních komunikacích je intenzita dopravy velmi nízká až zanedbatelná a všechny mají asfaltový nebo betonový povrch, proto se po nich mohou chodci pohybovat zcela komfortně a bezpečně.

Dále územím obce prochází dvě turistické trasy, které udržuje český klub turistů. Zelená turistická trasa směřuje do Žumberku od obce Smrček po silnici třetí třídy č. 35817 a od rozcestí na křižovatce silnic třetí třídy pokračuje na Vížky, takže na území obce zcela kopíruje cyklotrasu č. 4121. Modrá trasa přichází do Žumberku ze stejného směru, ale od rozcestí pokračuje podél silnice na Částkov a Prostějov a dále po lesní cestě do Bošova. Kromě toho má modrá trasa od rozcestí odbočku i ke zřícenině hradu Žumberk.

5.11.5 Doprava v klidu

K odstavení vozidel slouží především garáže na soukromých pozemcích. Veřejné odstavné plochy jsou vybudovány na severním a západním okraji náměstí, u budovy úřadu. Menší odstavná plocha, která slouží především jako stanoviště pojízdné prodejny, se nachází v jižní části obce před domem č. p. 46. K parkování využívají místní i vybetonovanou plochu veřejného prostranství v jižní části obce (viz kapitola 5.9 a obrázek 17) [8]

Obrázek 24: Odstavné plochy na severní straně náměstí

5.13 Ochrana obyvatelstva

V řešeném území je stanoveno záplavové území pro tok Ležáku. Záplavové území se nachází převážně západně a severně od Žumberku, mimo zastavěné území. V záplavovém území se nenachází žádné rozvojové plochy. [8]

K zajištění ochrany obyvatel a majetku před požáry zřizuje obec podle Požárního řádu preventistu požární ochrany obce, který provádí kontroly objektů a dává návrhy na odstranění zjištěných

nedostatků. Dále obec zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů. Nejbližší jednotka Hasičského záchranného sboru České republiky sídlí v Chrudimi. [27]

Nouzové zásobování pitnou vodou zajišťuje v Žumberku skupinový vodovod Chrudim. Do místních částí Částkov a Prostějov je třeba v případě zhoršení kvality vody ve studních dovážet balenou vodu. [8]

Ukrytí obyvatelstva v případě mimořádných událostí je možné v kulturním domě u obecního úřadu. U obecního úřadu by v případě potřeby byly umístěny také náhradní zdroje elektrické energie v podobě dieselových či benzínových agregátů. [8]

Do řešeného území nezasahuje žádná ze zón havarijního plánování Pardubického kraje.

5.12 Cestovní ruch a rekreace

Nejzajímavějšími turistickými atrakcemi Žumberku jsou jednoznačně zřícenina hradu a historické památky na nedalekém náměstí, ke kterým je také vedena odbočka jedné ze dvou turistických tras procházejících územím obce. Kromě těchto památek se v obci nachází ještě mlýn z roku 1548 a další ukázky historické lidové architektury. Žumberkem ještě prochází cyklotrasa, která se ale všem atraktivním místům vyhýbá.

K rekreaci slouží především chaty v rekreační oblasti v údolí Ležáku jihovýchodně od Žumberku. Nachází se zde přes třicet chat, které jsou využívány k sezónní individuální rekreaci. Další rekreační oblast je v územním plánu vymezená západně od místní části Částkov, zde se nachází tři objekty určené pro rekreaci. V severozápadní části zasahuje do řešeného území ještě rekreační oblast vázaná na sousední vesnici. Mimo rekreační oblasti vymezené v územním plánu jsou k rekreaci využívány i některé rodinné domy. Jejich vlastníky jsou často obyvatelé nejbližších velkých měst Chrudimi a Pardubic, ale i vzdálenějších míst České republiky.

Obrázek 25: Ukázka historické architektury – roubené stavení č. p. 54

5.14 Památková péče

Na území obce se nachází několik historických objektů, které jsou pro svoje historické, architektonické, technické či umělecké hodnoty předmětem památkové péče. Kromě ochrany jednotlivých objektů je kolem historické části sídla vymezeno území s archeologickými nálezy II. stupně, v prostoru zříceniny hradu dokonce území s archeologickými nálezy I. stupně.

Nejvýznamnější kulturní památkou je zřícenina hradu Žumberk. Hrad vznikl na konci 13. století a v 16. století prošel renesanční úpravou. Dodnes se zachovaly jen zbytky obvodového zdiva se sgrafitovou výzdobou. Památkově je zřícenina hradu chráněna od roku 1958. [41]

Dominantou Žumberku je původně gotický kostel Všechných svatých, který získal dnešní podobu přestavbami v letech 1782 a 1880. Součástí areálu je i zvonice z roku 1789 a ohradní zeď. Kostel s ohradní zdí jsou kulturními památkami od roku 2012, zvonice již od roku 1958. [41]

Západní část náměstí zdobí vrcholně barokní sousoší sv. Jana Nepomuckého z roku 1734 doplněné balustrovým hrazením. Jedná se o velmi kvalitní dílo, které je kulturní památkou od roku 1958. [41]

Obrázek 26: Sousoší sv. Jana Nepomuckého s kostelem a zvonící v pozadí

Další kulturní památkou je areál historické usedlosti č. p. 16 s roubeným obytným stavením a sýpkou z roku 1786 (viz obrázek č. 7). Oba objekty jsou zdobeny shodnou lomenicí. Obytné stavení bylo kvůli špatnému technickému stavu v roce 2013 nahrazeno kopií. Areál i s oběma objekty je památkově chráněn od roku 1958. [41]

V centrální části náměstí se nachází studna z konce 18. století. Studna je zděná z pískovcových bloků a opatřena dřevěným přístřeškem s rumpálem. Opodál stojí kašna z roku 1901. Oba objekty jsou kulturními památkami od roku 2014. [41]

Obrázek 27: Studna s rumpálem

Jediná památkově chráněná stavba mimo historické centrum Žumberku je vodní mlýn z roku 1548. Původně renesanční budova byla po požáru ve třicátých letech 20. století přestavěna a vybavena moderním mlecím zařízením. Objekt je kulturní památkou od roku 1958. [41]

6 Zjištění a vyhodnocení pozitiv a negativ v území

Širší vtahy a prostorové a funkční uspořádání

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ umístění v dojezdové vzdálenosti od okresního a krajského města ◁ potenciál rozvoje jako sídla v širším okolí okresního města ◁ zachovalá urbanistická struktura v nejstarších částech sídel ◁ kompaktnost sídelních celků 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ zhoršená prostupnost území v severní části řešeného území ◁ vyloučení místních částí Částkov a Prostějov – občanská vybavenost, technická infrastruktura

Sociodemografické podmínky a bydlení

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ rostoucí počet obyvatel od roku 2004 ◁ rostoucí počet domů a vznik nových stavebních pozemků 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ negativní přirozený přírůstek obyvatel ◁ nedostatek pracovních příležitostí

Vodní režim

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ velký počet vodních toků a vodních plochy ◁ přírodní koryta vodních toků bez úprav ◁ záplavové území Q100 mimo zastavěné území 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ zaústění kanalizační sítě do vodního toku

Horninové prostředí využití nerostných surovin

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ těžba stavebního kamene a kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu ◁ pestrá geomorfologie území 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ zatížení území hlukem, vibracemi prašností a zvýšenou dopravou v důsledku těžby ◁ těžba v blízkosti obce

Kvalita životního prostředí

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ propojená struktura ÚSES ◁ větší podíl lesních ploch v porovnání s okolními k. ú. ◁ přítomnost dvou VKP ◁ probíhající rekultivace ploch zasažených těžbou ◁ výskyt chráněných druhů živočichů v území 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ plochy zasažené povrchovou těžbou ◁ monokulturní smrčiny v hospodářských lesích ◁ velké bloky orné půdy v severní části území - zhoršená prostupnost ◁ znečištění ovzduší prašností a emisemi z dopravy spojené s těžbou kamene ◁ černé skládky odpadu

Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ velký podíl ploch II. a III. třídy ochrany ZPF ◁ velké zastoupení trvalých travních porostů 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ monokulturní smrčiny v hospodářských lesích ◁ zanedbaná péče o novou výsadbu ◁ velké bloky orné půdy v severní části území – náchylné k větrné i vodní erozi ◁ zabírání ploch ZPF vlivem rozšiřování zástavby

Občanská vybavenost

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ služba pošta partner provozovaná obcí ◁ společenské a sportovní prostory 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ absence všech stupňů vzdělávacích zařízení – nutnost dojíždět ◁ absence obchodu s potravinami a základním zbožím

Veřejná prostranství a zelená infrastruktura

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ přítomnost zelených pásů podél některých pozemních komunikací ◁ velké plochy zeleně i se vzrostlými dřevinami v centrální části obce ◁ vybavení veřejných prostranství mobiliářem 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ rušná silnice III. třídy procházející náměstím ◁ chybějící chodník v jednom úseku silnice III. třídy

Rekreace a cestovní ruch

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ velké množství objektů určených k rekreaci ◁ přítomnost cyklotrasy a dvou turistických tras 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ nevyužití potenciálu atraktivity obce ◁ chátrání plaveckého bazénu

Technická infrastruktura

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ vymezení rozvojové plochy pro ČOV ◁ dostatečná kapacita stávajících sítí pro napojení nové zástavby ◁ plynofikace Žumberku 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ nenapojení místních částí Částkov a Prostějov na vodovod

Dopravní infrastruktura

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ dostupná hromadná doprava v Žumberku 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ vzdálenost železniční trati ◁ nevyhovující stav některých pozemních komunikací ◁ neobsloužení místních částí Částkov a Prostějov hromadnou dopravou ◁ zvýšený provoz na silnici III. třídy spojený s provozem v lomu

Ochrana obyvatelstva

POZITIVA	NEGATIVA
<ul style="list-style-type: none"> ◁ záplavové území Q100 mimo zastavěné území ◁ jednotka dobrovolných hasičů zřizovaná obcí ◁ velké množství zdrojů požární vody 	

7 Problémy v území a jejich možná řešení

Tato kapitola popisuje zaznamenané problémy v řešeném území. Kromě popisu problémů obsahuje také autorem navržené řešení daného problému.

7.1 Černé skládky

Během terénního průzkumu bylo v území zaznamenáno několik míst, na kterých se povalovaly různé druhy odpadu. Nejpalčivější je tato problematika zřejmě v centrálním prostoru obce, kde se dříve těžil kámen a který dnes pokrývá hustá vegetace. Sem obyvatelé přilehlých domů odhazují nejen biologický odpad z kuchyně, ale také například skleněné láhve či kusy starého nábytku.

Obrázek 28: Odpadky v centrální části obce

Jako možné řešení se nabízí redukce porostu, případně kompletní regenerace celého prostoru přírodě blízkou parkovou úpravou, která by prostor zatraktivnila a nespádala by k odhazování odpadků.

7.2 Chybějící chodník na komunikaci III. třídy

Na silnici III/35816, která je nejfrekventovanější komunikací v obci, chybí v části zastavěného území chodník. Jedná se o zhruba šedesátimetrový úsek pod náměstím, na kterém se v poměrně příkrém stoupání nachází nepřehledná zatáčka bez pevné krajnice, což je pro chodce velmi nebezpečné.

Obrázek 29: Úsek silnice III/35816 s chybějícím chodníkem

Nejvhodnějším řešením by bylo vybudování chodníku. Pokud to prostorové či majetkoprávní podmínky nedovolí, bylo by vhodné alespoň vybudovat pevnou krajnici a případně v tomto úseku omezit maximální povolenou rychlost a umístit dopravní značku A12a.

7.3 Špatný stav pozemních komunikací a mostů

Na silnici III/35816 směrem na Bítovany a na místní komunikaci v Částkově je velké množství výmolů a mnoho míst, kde je stržená krajnice. To snižuje komfort i bezpečnost jízdy. Most přes potok Ležák na místní komunikaci směrem na Částkov a Prostějov je také ve špatném technickém stavu.

Obrázek 30: Silnice III/35816 směrem na Bítovany

Nabízí se řešení výměny krytových vrstev vozovky na komunikacích a provedení sanačních opatření mostní konstrukce, která navrhne statik.

7.4 Chátrající a nevyužívané objekty

Nejvýraznějším zanedbaným objektem v řešeném území je areál bývalého panského dvora. Ze tří budov je trvale využívána a po rekonstrukci pouze jedna, zbylé dvě jsou většinou nevyužívané. Je na nich možné pozorovat poškození střešního pláště a krovů, porušení obálky budovy a degradaci zdiva. Objekt také esteticky narušuje dojem z jinak harmonického prostoru náměstí.

Dalším nevyužívaným objektem je budova bývalé pošty. Obec Žumberk zřizuje v části objektu službu Pošta Partner, ale většina prostorů není trvale využívána.

Obrázek 31: Průčelí nevyužívaného hospodářského objektu na náměstí

V případě zemědělského areálu se nabízí možnost rekonstrukce a úpravy areálu na penzion s restaurací a sálem. Podobné areály jsou v současnosti velmi populární a často vyhledávaným místem zejména pro konání svateb. Vzhledem k tomu, že se v pohodlné dojezdové vzdálenosti nachází i velká města jako Chrudim (13 km), Pardubice (25 km), případně Hradec Králové (47 km), neměl by mít podobný podnik o klienty nouzi.

Co se týče budovy pošty, je zajímavým řešením možnost, kterou zvažuje i obec sama, tj. přesunout službu Pošta Partner do budovy úřadu a budovu pošty stavebně upravit například na startovací byty, což by mohlo do obce přilákat nové obyvatele či mladé rodiny. [33]

7.5 Velké bloky zemědělské půdy

Velké půdní bloky o rozloze až stovek hektarů vzniklé scelováním pozemků v minulém století tvoří v severní části území bariéru v krajině. Také napomáhají přemnožení polních hlodavců a úbytek hmyzu a některých rostlinných druhů.

Obrázek 32: Rozlehlé bloky zemědělské půdy v severní části řešeného území

Nejlepším řešením tohoto problému by bylo obnovení alespoň některých ze zaniklých mezí a polních cest patrných na historických mapách z 19. století, vysázení doprovodné zeleně (například ovocných stromů) a úprava osevního postupu tak, aby vznikla mozaika různých plodin.

Závěr

V rámci bakalářské práce bylo popsáno legislativní prostředí formující procesy územního plánování, ochrany životního prostředí a využití nerostného bohatství. V teoretické části bylo popsáno horninové prostředí, vlivy povrchové těžby na životní prostředí, průběh posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a některé z možností rekultivací ploch zasažených těžbou nerostů. V praktické části byl potom vypracován rozbor stavu a vývoje území obce Žumberk a hodnocení pozitivních a negativních jevů území a jeho potenciálů. V poslední kapitole je výčet některých problémů v území a nabídka autora na jejich možná řešení.

Bakalářská práce obsahuje také grafickou část, kterou tvoří výkres širších vztahů, výkres hodnot, výkres limitů a výkres problémů. Jako podklad pro mapu širších vztahů byla použita základní mapa ČR v měřítku 1: 50 000. Podkladem pro zbylé tři výkresy byla katastrální mapa Žumberku. Obě podkladové mapy byly pořízeny z ČÚZK.

Obec Žumberk je podle mého názoru zajímavou lokalitou s nevyužitým potenciálem v mnoha různých odvětvích. V poslední době se lidé hojně stěhují z měst a dochází k nárůstu suburbanizace. Proto by se Žumberk mohl díky výhodné poloze vůči okresnímu městu Chrudim a krajskému městu Pardubice mohl stát vyhledávaným místem k přestěhování. K tomu by mohl přispět i klidný charakter menšího sídla v blízkosti přírody a s malebným historickým jádrem. Brání tomu ovšem několik faktorů.

Největším problémem z hlediska rozvoje obce je podle mě nedostatečná občanská vybavenost, především v oblasti školství, zdravotní péče a nabídky zaměstnání. Místní obyvatelé jsou ve všech těchto hlediscích závislí na dojíždění do okolních obcí. Dalším negativním faktorem je nepochybně těžba kamene v lomu, jehož dobývací prostor je jen několik set metrů od hranice zastavěného území. Kladně je ale třeba hodnotit sportovní a kulturní občanskou vybavenost obce.

V místních částech Částkov a Prostějov se k nedostatku občanské vybavenosti přidávají ještě nedostatky technické infrastruktury a dopravní obslužnosti. Tyto lokality jsou z dnešního pohledu spíše než k bydlení atraktivní jako místa sezónní rekreace, čemuž odpovídá i nízké zastoupení místních obyvatel mezi vlastníky nemovitostí.

Z hlediska ochrany přírody je největší zátěží území těžba a zpracování kamene v nedalekém lomu a monokulturní skladba hospodářsky využívaných lesů. Jinak ale hodnotím kladně rozsah struktury ÚSES, zachování přírodního charakteru vodních toků a množství vodních ploch, které napomáhají zadržovat v krajině vodu.

Z hlediska rekreace Žumberk naplno využívá svůj potenciál a domnívám se, že z výše uvedených důvodů bude růst i počet objektů využívaných k rekreaci, zejména v místních částech Částkov a Prostějov. Z hlediska cestovního ruchu je ale potenciál Žumberku dle mého názoru nevyužitý. To by se

mohlo změnit v případě přítomnosti stálého pohostinského zařízení nebo vhodného způsobu využití těžebního prostoru po ukončení těžby v lomu Žumberk – Vížky.

Celkově je podle mého názoru Žumberk z hlediska udržitelného rozvoje obcí s velkým potenciálem, který může být naplněn zejména pokud dojde k eliminaci problémů v oblasti občanské vybavenosti.

Přehled literatury a ostatních zdrojů

1. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 1. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>
2. Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti. ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 1. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-500>
3. Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území. ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 1. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-501>
4. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 2. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>
5. Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon). ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 2. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-44>
6. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 2. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114>
7. Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí). ZÁKONY PRO LIDI [online]. [cit. 2. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-100>
8. Územní plán Žumberk. Městský úřad Chrudim [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/zumberk/d-2271>
9. Územní studie Žumberk lokalita Z5-Z. Městský úřad Chrudim [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/zumberk/d-2271>
10. Územní studie Žumberk – „U HŘBITOVA“. Městský úřad Chrudim [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/zumberk/d-2271>
11. Územně analytické podklady ORP Chrudim. Městský úřad Chrudim [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/uzemne-analyticke-podklady/d-1751>
12. Územně analytické podklady Pardubického kraje. Krajský úřad Pardubického kraje. 2021. Dostupné z: <https://paradnikraj.cz/regionalni-rozvoj/uzemne-analyticke-podklady-pardubickeho-kraje-5-uplna-aktualizace-cerven-2021/>
13. Zásady územního rozvoje Pardubického kraje. Krajský úřad Pardubického kraje. 2020. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/uplne-zneni-zur-pk-po-vydani-aktualizace-c-3>
14. CHLUPÁČ, Ivo a Petr ŠTORCH. Regionálně geologické dělení českého masívu na území České republiky. Časopis pro mineralogii a geologii. 1992, vol. 37, 4, s. 257–275. ISSN 0008-7378. Dostupné také z: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:46c5585e-4068-11e1-8339-001143e3f55c?page=uuid:46c5585f-4068-11e1-8339-001143e3f55c>
15. ČESKÁ GEOLOGICKÁ SLŽBA. Geovědní mapy 1:50 000 [online geoportál]. Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>
16. Posuzování vlivů na životní prostředí, Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 4. května 2023]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/posuzovani_vlivu_zivotni_prostredi
17. EIA a SEA, Česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 4. května 2023]. Dostupné z: <https://www.cenia.cz/odborna-podpora/eiasea/>
18. ŠTÝS, Stanislav. Rekultivace území postižených těžbou nerostných surovin. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1981
19. NEUŽIL, Martin. Vliv povrchové těžby hnědého uhlí na životní prostředí. Zpravodaj EIA [online]. 1998, 2. [cit. 7. května 2023]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/B18C18B302379CCCC1256FC000407A70/\\$file/e-02-5.htm](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/B18C18B302379CCCC1256FC000407A70/$file/e-02-5.htm)
20. GREMLICA, Tomáš a kol. Závěrečná zpráva projektu Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice [online]. Praha 2011. [cit. 14. května 2023]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/rekultivace_neprirodnich_biotopu/\\$FILE/OOOPK-Zaverecna_zprava_2007-20150119.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/rekultivace_neprirodnich_biotopu/$FILE/OOOPK-Zaverecna_zprava_2007-20150119.pdf)
21. KUČA, Karel. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Libri, 1996.
22. SEDLÁČEK, August. Hrady, zámky a tvrze království českého. Praha: knihtiskárna Františka Šimáčka, 1882.
23. BLEHA, Theodor. Kronika Žumberka. MNV Žumberk 1953. Dostupné z: <https://www.obec-zumberk.cz/kroniky-mestyse-zumberk>
24. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Databáze demografických údajů za obce ČR. In: Český statistický úřad [online]. 10. května 2022 [cit. 20. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demograficky-udaju-za-obce-cr>
25. ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICÝ A KATASTRÁLNÍ. Geoprohlížeč [online geoportál]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/>
26. ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICÝ A KATASTRÁLNÍ. Originální mapy stabilního katastru [online geoportál], [1:2880]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

27. Obecně závazná vyhláška městyse Žumberk č. 1/2005 - Požární řád obce Žumberk, Městys Žumberk [online]. [cit. 3. května 2023]. Dostupné z: <https://www.obec-zumberk.cz/vyhlasaky-zakony-a-usneseni-zastupitelstva>
28. BŘEŇOVÁ, Renata. Oznámení záměru pro zjišťovací řízení – Rekultivace lomu Žumberk zavážkou inertními materiály. 2009. Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_PAK455?lang=cs
29. HROCH, Jan, vedoucí lomu Žumberk [rozhovor]. Žumberk, 4. května 2023. Nahrávka v archivu autora.
30. KRYSTÝN, Vítězslav. Plán sanace a rekultivace – Kamenolom Žumberk (DP Vížky). 2005
31. VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, Půda v mapách [online geoportál]. [cit. 13. května 2023]. Dostupné z: <https://mapy.vumop.cz/>
32. ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. k.ú.: 797839 - Žumberk – podrobné informace. In: Český úřad zeměměřický a katastrální [online]. 14. května 2023 [cit. 17. května 2023]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?AKCE=META:SESTAVA:MDR002_XSLT:WEBCUZK_ID:797839
33. HROMEK, Václav, starosta Žumberku [rozhovor]. Žumberk, 9. května 2023. Nahrávka v archivu autora.
34. ANTEE s.r.o. O městysi. In: Obec Žumberk [online]. 2023 [cit. 8. května 2023]. Dostupné z: <https://www.obec-zumberk.cz/o-mestysi>
35. Vodárenská společnost Chrudim, a.s. [online]. [cit. 30. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.vschrudim.cz/cs/vodovody/vodovodni-sit/sv-chrudim>
36. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje [online]. [cit. 30. dubna 2023]. Dostupné z: <https://prvk.pardubickykraj.cz/karty-obci/197831-zumberk?type=stav>
37. Obecně závazná vyhláška městyse Žumberk č. 2/2021, o stanovení obecního systému odpadového hospodářství, Městys Žumberk [online]. [cit. 30. dubna 2023]. Dostupné z: <https://www.obec-zumberk.cz/file.php?nid=3521&oid=8662546>
38. MAPY.CZ. Plánování trasy [online aplikace]. 2023 [cit. 17. května 2023]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9kEufxWIER9jw-pxX4gq&rs=muni&rs=muni&ri=2350&ri=2248&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9kERzxWkjRelika0dvd5roelUjl1hTqkJHeoqkRNebDjAaesygRceB9guN&rut=1&x=15.8623958&y=49.8691006&z=14>
39. Jízdní řád linek na trase 620702, ARRIVA autobusy a.s. [online]. [cit. 5. května 2023]. Dostupné z: <http://www.portal.idos.cz/Search.aspx?c=7&mi=2&find=620702>
40. Jízdní řád linek na trase 620730, ARRIVA autobusy a.s. [online]. [cit. 5. května 2023]. Dostupné z: <http://www.portal.idos.cz/Search.aspx?c=7&mi=2&find=620702>
41. NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog – mapa [online geoportál]. [cit. 17. května 2023]. Dostupné z: <https://geoportal.npu.cz/webappbuilder/apps/93/>
42. VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, 2016. Informační systém melioračních staveb [online geoportál]. [cit. 13. května 2023]. Dostupné z: <https://meliorace.vumop.cz/?core=account>

Seznam grafických prvků

Obrázky

Obrázek 1: Orientační mapa ČR s vyznačenou polohou Žumberku	8
Obrázek 2: Výřez z hlavního výkresu ÚP Žumberk [8]	11
Obrázek 3: Výřez výkresu urbanistického návrhu ÚS Z5-Z [9]	12
Obrázek 4: Výřez z geologické mapy [15]	13
Obrázek 5: Kresba zříceniny hradu Žumberk (K. Liebscher, 1882) [22]	16
Obrázek 6: Porovnání leteckého snímku náměstí s historickou mapou [25][26]	17
Obrázek 7: Historická usedlost č. p. 16	18
Obrázek 8: Rybník Těšilka	18
Obrázek 9: Zatopený lom v centrální části Žumberku	19
Obrázek 10: Skládka inertního odpadu v lomu Žumberk	20
Obrázek 11: Těžební jáma v DP Vížky	20
Obrázek 12: Projev přirozené sukcese na nejvyšší etáži lomu	21
Obrázek 13: Budova obecního úřadu	23
Obrázek 14: Dětské hřiště ve sportovním areálu	23
Obrázek 15: Zázemí sportovního areálu	24
Obrázek 16: Pohled do náměstí z východní strany	24
Obrázek 17: Veřejné prostranství za domem č. p. 8	25
Obrázek 18: Studna u silnice na Lukavici	25
Obrázek 19: Požární hydrant u zvonice na náměstí	26
Obrázek 20: Stanoviště sběrných nádob u budovy obecního úřadu	27
Obrázek 21: Možné trasy cesty mezi Žumberkem a Chrudimí [38]	28
Obrázek 22: Autobusová zastávka Žumberk, křiž.	28
Obrázek 23: Cyklotrasa vedoucí po lesní cestě směrem na Vížky	29
Obrázek 24: Odstavné plochy na severní straně náměstí	29
Obrázek 25: Ukázka historické architektury – roubené stavení č. p. 54	30
Obrázek 26: Sousoší sv. Jana Nepomuckého s kostelem a zvonicí v pozadí	31
Obrázek 27: Studna s rumpálem	31
Obrázek 28: Odpadky v centrální části obce	34
Obrázek 29: Úsek silnice III/35816 s chybějícím chodníkem	34
Obrázek 30: Silnice III/35816 směrem na Bítovany	35
Obrázek 31: Průčelí nevyužívaného hospodářského objektu na náměstí	35
Obrázek 32: Rozlehlé bloky zemědělské půdy v severní části řešeného území	36

Obrázky, u kterých není uveden zdroj, pochází z archivu autora.

Tabulky

Tabulka 1: Vývoj počtu domů a obyvatel v letech 1653–2020 [21][23][24]	16
Tabulka 2: Druhy pozemků v řešeném území [32]	22

Grafy

Graf 1: Celkový přírůstek obyvatel v letech 2004 - 2021 [24]	17
Graf 2: Druhy pozemků v řešeném území – zastoupení v procentech [32]	22

Seznam příloh

Výkres širších vztahů, měřítko 1:50 000, formát A3
Výkres hodnot, měřítko 1:10 000, formát A2
Výkres limitů, měřítko 1:10 000, formát A2
Výkres problémů, 1:10 000, formát A3